

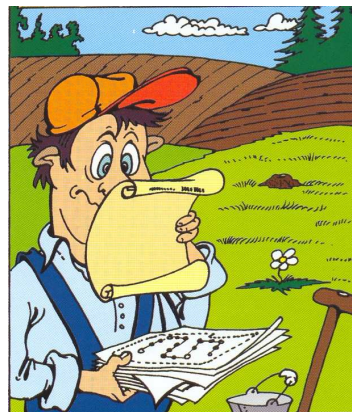
AKTUALITĀTES

No 2011. gada netiks ieviests Vienotais maksājums

Zemkopības ministrija (ZM) informē, ka ir pieņemts lēmums no 2011. gada nepāriet no vienotā platību maksājumu shēmas (VPM) uz vienotā maksājuma shēmu (VM). Zemkopības ministrs Jānis Dūklavs uzsver: „Šis ir galalēmums, par ko esam vienojušies ar visām lielākajām lauksaimniekus pārstāvošajām organizācijām. Pretējā gadījumā lauksaimniekiem nav nekāda ieguvuma.”

Jaunajām dalībvalstīm, to skaitā Latvijai, pēc iestāšanās Eiropas Savienībā (ES) tika dota iespēja piemērot pārejas atbalsta maksājuma shēmu – vienoto platības maksājumu, pirms tiek sagatavota un ieviesta vienotā maksājuma shēma. Sākotnēji tika paredzēts, ka jaunās dalībvalstis var piemērot VPM shēmu līdz 2008. gadam, taču vēlāk šis termiņš tika pagarināts, un tagad jaunās dalībvalstis VPM var piemērot līdz 2013. gadam to ieskaitot. Tādējādi vienotā maksājuma shēma ir ieviešama un piemērojama ne vēlāk par 2014. gadu.

Latvijā diskusija par vienotā maksājuma shēmas ieviešanu aktīvi tika uzsākta 2009. gada sākumā, jo bija paredzamas izmaiņas lauksaimnieku ienākumu atbalsta apjomā. Saskaņā ar iestāšanās nosacījumiem ES ir paredzēts, ka tiešie maksājumi ieviešami ar pakāpenisku atbalsta pieauguma shēmu, tas ir, ikgadējs atbalsta apmēra palielinājums no ES līdzekļiem ik gadu ir par 10%, līdz 2013. gadā būs sasniegts 100% atbalsta līmenis. Tas nozīmē, ka tiešie maksājumi, sākot ar 2013. gadu, tiks pilnībā finansēti no ES līdzekļiem. Vienlaikus ik gadu samazinātos papildu valsts tiešo maksājumu apjoms, kuru atļauts piemērot, līdz tiek sasniegts 100% ES sniegtā atbalsta apjoms. Tādējādi, saglabājot vienoto platību maksājumu un papildu valsts tiešo maksājumu shēmas līdz 2012. gadam, samazinātos atbalsta apjoms ražojošiem lauksaimniekiem, savukārt palielinātos atbalsta apjoms lauksaimniekiem, kas tikai veic nepieciešamos pasākumus zemes uzturēšanai labā lauksaimniecības un vides stāvoklī. Tāpēc ZM diskusijās ar lauksaimniekiem sākotnēji bija paredzējusi un ar Eiropas Komisiju (EK) jau daļēji vienojusies ieviest vienotā maksājuma shēmas modeli, kas paredzēja, ka no tiešo maksājumu finansējuma 50% tiktu novirzīti visiem lauksaimniekiem vienādas maksājumu tiesību vērtības izlīdzinātās daļas noteikšanai. Savukārt 50% tiktu novirzīti lauksaimniekiem individuālas maksājumu tiesību vērtības daļas noteikšanai, kuru aprēķinātu, pamatojoties uz papildu valsts tiešo maksājumu

saņemšanas nosacījumiem 2008. gadā, tādējādi nodrošinot ražojošā lauksaimnieka ienākumu atbalsta nesamazināšanos. Tas būtu ļoti svarīgi piensaimniecības sektorā strādājošajiem. „Esam pārliecināti, ka tieši šis modelis vispilnīgāk nodrošinātu vienotā maksājuma shēmas ieviešanas mērķa sasniegšanu un Latvijai ir vispiemērotākais,” uzsver ZM valsts sekretāre Dace Lucaua. Taču šo modeli EK kategoriski neatbalsta, jo uzskata, ka EK atbildība ir nesamazināt ienākumu atbalstu ikvienam lauksaimniekam zem atbalsta līmeņa, ko nodrošinātu 2011. gada vienotais platību maksājums.

Īstenojot EK ierosināto vienotā maksājuma shēmas ieviešanas modeli, kas paredz, ka visiem lauksaimniekiem vienādas maksājumu tiesību vērtības izlīdzinātās daļas noteikšanai tiktu novirzīts tiešo maksājumu apjoms, kas vienāds ar vienotā platību maksājuma aploksni 2011. gadam, netiktu sasniegts izvirzītais mērķis – novērst atbalsta pārdali starp lauksaimniecības sektoriem un lauksaimniekiem, kā arī saglabāt atbalsta apjomu ražojošiem lauksaimniekiem tuvu 2008. gada līmenim. Tieši tādēļ nebūtu lietderīgi turpināt diskusijas par vienotā maksājuma ieviešanu ar 2011. gadu.

„Ja mēs nevaram ieviest Latvijai pieņemamu modeli, tad ražojošiem lauksaimniekiem naudas izteiksmē nav nekāda ieguvuma, tāpēc ar lauksaimnieku nevalstisko organizāciju vadītājiem un zemkopības ministru nolēmām, ka saglabāsim esošo tiešmaksājumu sistēmu,” skaidro ZM valsts sekretāre D. Lucaua.

Arī pārējās jaunās ES dalībvalstis (izņemot Maltu un Slovēniju, kuras jau ir ieviesušas vienoto maksājumu, un Ungāriju, kura gatavojas to ieviest) nepāries uz vienotā maksājuma shēmu. Pāreja uz vienotā maksājuma shēmu dalībvalstīm ir brīvprātīga līdz 2014. gadam. Latvijai tiešo maksājumu aploksnes vērtība 2013. gadā būs 146 miljoni eiro jeb 103 miljoni latu.

ZM informācija

AKTUALITĀTES

Izmaiņas nosacījumos atbalsta saņemšanā projektu īstenotājiem

Kā jau „Lauku Lapā” Nr. 58 tika rakstīts, tad 2009. gada 29. decembrī stājās spēkā grozījumi MK noteikumos Nr. 783 „Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu lauku un zivsaimniecības attīstībai”. Šie grozījumi nosaka divas būtiskas izmaiņas lauksaimniekiem, kuri piesakās atbalstam, tāpēc šoreiz sīkāk par tām.

Projekts var sākt īstenot uzreiz pēc iesniegumu iesniegšanas LAD

Iepriekš, iesniedzot projektu un piesakoties atbalstam, saimnieks nevarēja sākt projekta īstenošanu pirms projekts tika apstiprināts Lauku atbalsta dienestā (LAD). Šobrīd šis nosacījums ir atcelts – atbalsta pretendents ir tiesīgs uzsākt projekta īstenošanu jau pēc projekta iesnieguma iesniegšanas Lauku atbalsta dienestā, uzņemoties pilnu finanšu risku.

Tas attiecas arī uz tiem saimniekiem, kas iesniedza projektus pasākuma „Lauku saimniecību modernizācija” 7. kārtā no 2009. gada 7. decembra līdz 2010. gada 7. janvārim. Arī šie saimnieki jau var sākt īstenot projektus, tomēr jāņem vērā, ka gadījumā, ja LAD tomēr neapstiprinās šo projektu, ieguldītā nauda netiks atmaksāta – **atbalsta pretendents uzsākot īstenot projektu pirms LAD paziņojuma par projekta apstiprināšanu, uzņemas pilnu finanšu risku.**

Arī lauksaimnieki var saņemt avansu

Iepriekš Lauku attīstības programmas investīciju pasākumos nebija iespējams saņemt avansu. Turpmāk avansu varēs pieprasīt arī šajos pasākumos un tie atbalsta pretendenti, kas līdz šim to nevarēja. Lai saņemtu avansu, atbalsta saņēmējam ir jāiesniedz Lauku atbalsta dienestā avansa pieprasījums (MK noteikumu Nr. 783 4. pielikums) un neatsaucama bankas garantija, kas garantē finansiālo saistību izpildi 110% apmērā no avansa summas. LAD triju mēnešu laikā pārskaita atbalsta saņēmējam avansu, pamatojoties uz avansa pieprasījumu, bet ne vairāk kā 20% apmērā no kopējā projektam piešķirtā ES finansējuma un valsts budžeta finansējuma apmēra.

Šis nosacījums principā attiecas uz visiem investīciju pasākumiem, kuros projekti iesniegti, – gan „Lauku saimniecību modernizācija”, gan „Tūrisma aktivitāšu veicināšana” un citos pasākumos.

Sagatavots LLKC Ekonomikas nodaļās pēc minētajiem MK noteikumiem un LAD informācijas

Grozījumi normatīvajos aktos

Izmaiņas atbalsta saņemšanā ražotāju grupām

2010. gada 9. janvārī spēkā stājās „Grozījumi Ministru kabineta 2008. gada 2. septembra noteikumos Nr. 716 „Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība pasākumam „Ražotāju grupas””. Grozījumu mērķis ir samazināt administratīvo slogu un atvieglot atbalsta saņemšanas kārtību lauksaimniecības produktu ražotāju grupām. Veiktās izmaiņas noteikumos nodrošinās arī precīzāku informācijas iesniegšanas kārtību Lauku atbalsta dienestā.

Izmaiņas noteikumos nosaka arī atbalsta apmēra samazināšanas nosacījumus gadījumā, ja atbalsta pasākumā sabiedrības pieprasītais finansējums ir lielāks par pieejamo, kā arī redakcionāli precīzē atbalsta saņemšanas nosacījumus lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvajai sabiedrībai.

Sīkāka informācija par šo pasākumu LAD mājaslapā www.lad.gov.lv sadaļā *ES atbalsts/Lauku attīstības programmas pasākumi 2007.-2013. gadam*.

Bruto seguma aprēķinu sagatavošanu un ražu prognozēšanu veiks LLKC

2010. gada 16. janvārī spēkā stājās MK noteikumi Nr. 30 „Kultūraugu ražības prognozēšanas, lauksaimniecības statistikas izlases apsekojumu veikšanas un bruto seguma aprēķināšanas kārtība”, kas nosaka kultūraugu ražības prognozēšanas un lauksaimniecības statistikas izlases apsekojumu veikšanas kārtību, kā arī kārtību, kādā aprēķina bruto segumu par augkopības kultūru un lauksaimniecības dzīvnieku grupām. Šos darbus pilda SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” (LLKC), kas minēto uzdevumu izpildē ir Zemkopības ministrijas padotībā.

Noteikumi nosaka, ka līdz kārtējā gada 1. martam savā timeklā vietnē LLKC publiskos bruto seguma aprēķina provizorisks rezultātus par iepriekšējo gadu, bet galīgos rezultātus – līdz kārtējā gada 1. jūnijam.

Ražu prognozēšanu veic ziemas un vasaras kviešiem, rudziem, tritikālei, vasaras miežiem, auzām, mistram, griķiem, kartupeļiem, vasaras un ziemas rapsim.

Sagatavots LLKC Ekonomikas nodaļās pēc ZM un citas informācijas

Noslēgusies pieteikšanās projektā DEMO FARM

Šī gada 15. janvārī noslēdzās pieteikšanās projektā DEMO FARM jeb „Videi draudzīgas lauksaimniecības demonstrējumu saimniecību tīkla izveide Latvijā un Igaunijā”, kuru kopīgi īsteno Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs, Latvijas Dabas fonds un Igaunijas Dabas fonds. Pārrobežu sadarbības procesā tiek veidots demonstrējumu saimniecību tīkls ar mērķi popularizēt videi draudzīgu saimniekošanu laukos.

✓Pieteikušās 62 saimniecības

Dalībai projektā pieteikušās 62 saimniecības no Latvijas (15 – no Kurzemes, 45 – no Vidzemes, 2 – no Pierīgas reģiona). Lauksaimnieku aktivitāte bija īpaši augsta tieši pēdējās pieteikšanās dienās. „Esam patiesi priecīgi redzēt, ka Latvijā ir tik daudz saimniecību, kas radoši un aktīvi darbojas, lai saglabātu vidi un dabas vērtības”, saka projekta vadītājs Andrejs Briedis (Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs). Projekta īstenotāji ir gandarīti par saimniecību lielo atsaucību un saka paldies visām saimniecībām, kas iesūtīja pieteikuma anketas.

✓Pieteikumu vērtēšana

Pieteikuma anketas tiks izvērtētas divās kārtās. Pirmajā kārtā, analizējot un precizējot iesūtīto informāciju, tiks atlasītas 20 labākās saimniecības. Otrajā kārtā eksperti un projekta darbinieki apmeklēs šīs 20 saimniecības, un atlasīs no tām 10, kas tiks iesaistītas visā tālākajā projekta gaitā.

✓Projekta īstenošana

Projektā pēc pieteikuma anketu izvērtēšanas tiks iesaistītas 10 saimniecības, ar kurām martā tiks uzsākts kopīgs darbs pie detalizētu saimnieciskās darbības plānu izstrādes, kas ietvers saimniecības vides un dabas vērtību aprakstu, saimniecības lauksaimnieciskās ražošanas un ekonomikas analīzi, kā arī ieteikumus ilgtspējīgas saimniekošanas nodrošināšanai. Zemniekiem tiks rīkoti mācību semināri par vidi, dabas aizsardzību, lauksaimnieciskās ražošanas ekonomikas jautājumiem, demonstrēšanas prasmēm u.c. jautājumiem. Projektā iesaistītajiem būs iespēja piedalīties pieredzes apmaiņā ar Igaunijas un Zviedrijas kolēģiem. Lai demonstrējumu saimniecības varētu uzņemt interesentus, tās tiks nodrošinātas ar informatīvi izglītojošiem stendiem, bukletiem un izglītojošām nodarbībām. Visas pieteikušās saimniecības par izvērtēšanas gaitu un gala rezultātu tiks informētas individuāli.

✓Papildus informācija

Papildus informāciju meklējiet mūsu mājaslapās www.llkc.lv, www.ldf.lv un www.elfond.ee. Projekta DEMO FARM teritorija Latvijā aptver Kurzemi, Vidzemi, Rīgu, Pierīgu un Igaunijā tie ir Vorumaa, Valgamaa, Põlvamaa, Tartumaa, Jõgevamaa, Viljandimaa, Pärnumaa, Läänemaa, Saaremaa, Hiiumaa reģioni. Projekts tiek līdzfinansēts no Igaunijas – Latvijas programmas 2007-2013 Pārrobežu sadarbības programmas Eiropas Teritoriālās sadarbības mērķa ietvaros.

LLKC un LDF informācija

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs"

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

Izmaiņas nodokļu normatīvajos aktos no 2010. gada 1. janvāra

✓Grozījumi likumā „Par nekustamā īpašuma nodokli”

Grozījumi likumā „Par nekustamā īpašuma nodokli” Saeimā tika pieņemti 2009. gada 1. decembrī un spēkā stājās 2010. gada 1. janvārī.

Izmaiņas ar nodokli apliekamo objektu uzskaitījumā

Ar nodokli turpmāk tiks apliktas individuālās dzīvojamās mājas un daudzdzīvokļu mājas. No nodokļa atbrīvotas būs viengimenes un divgimeņu dzīvojamā māju un daudzdzīvokļu māju palīgēkas un garāžu īpašnieku kooperatīvo sabiedrību garāžas, ja tās netiek izmantotas saimnieciskajā darbībā.

Nodoklis tiks piemērots arī ēkām, kas kadastra reģistrā ir reģistrētas, bet nav nodotas ekspluatācijā, kā arī inženierbūvēm. Ar nodokli netiks apliktas likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli” 1. panta otrās daļas 3.¹ punktā uzskaitītās valsts, pašvaldību, valsts vai pašvaldību kapitālsabiedrību un kapitālsabiedrību, kuras sniedz regulējamus sabiedriskos pakalpojumus, inženierbūves (piemēram, dzelzceļus, maģistrālos ūdensapgādes cauruļvadus u.c.). Tāpat ar nodokli neapliks fizisko personu īpašumā esošas inženierbūves, kuras netiek izmantotas saimnieciskajā darbībā, kā arī inženierbūves, kuras izmanto tikai lauksaimnieciskajai ražošanai.

Nodokļa likmes un apmērs

Likme 1,5% apmērā no īpašuma kadastrālās vērtības tiek piemērota zemei, ēkām vai to daļām un inženierbūvēm. Jāņem vērā, ka 2010. gadā spēkā ir arī likuma „Pārejas noteikumu” 22. punkts, kas paredz, ka gadījumos, ja nemainās nekustamā īpašuma lietošanas mērķis, nodoklis par katru zemes vienību un katru ēku nedrīkst pārsniegt iepriekšējam taksācijas gadam aprēķināto nodokļa apmēru vairāk kā par 25 procentiem. 22. punkta piemērošanai gan ir paredzēti divi ierobežojumi – nodokļa apmēra pieaugumu nepiemēro, ja aprēķinātais nodoklis ir mazāks par 5 latiem, kā arī nodokļa apmēra pieauguma ierobežojums neattiecas uz nodokļa aprēķinu par neapstrādātu lauksaimniecības zemi.

Dzīvojamām ēkām tiek piemērota diferencēta nodokļa likme, atkarībā no ēku kadastrālās vērtības:

- 0,1% – no kadastrālās vērtības, kas nepārsniedz 40 000 latu;
- 0,2% – no kadastrālās vērtības, kas nepārsniedz 75 000 latu;
- 0,3% – no kadastrālās vērtības, kas pārsniedz 75 000 latu.

Nodokļa papildlikme 1,5% apmērā ir noteikta neapstrādātai lauksaimniecības zemei. Ar neapstrādātu lauksaimniecības zemi saprot lauksaimniecības

zemi, kuru neizmanto lauksaimniecības produktu ražošanai vai audzēšanai, ieskaitot ražas novākšanu, dzīvnieku ganišanu un turēšanu lauksaimniecības nolūkiem, vai kura netiek uzturēta labā lauksaimniecības un vides stāvoklī (tātad neapstrādāta lauksaimniecības zeme tiks aplikta ar nodokli pēc 3% likmes).

Jauna norma ir arī tā, kas paredz noteikt minimālo nodokļa apmēru – tas ir 5 latī katram nodokļa maksātājam katrā pašvaldībā.

Atvieglojumi

Likumā ir saglabāts nodokļa atvieglojums politiski represētām personām. Tiesības uz nodokļa atvieglojumu būs arī nodokļa maksātājiem, kuriem pašvaldība ir piešķirusi trūcīgas vai maznodrošinātas personas vai ģimenes statusu.

Nodokļa maksāšanas paziņojumi

Nodokļa maksāšanas paziņojumus izsūta pašvaldības. 2010. gadā paziņojumu izsūtīšanai ir noteikts pagarināts termiņš – 2010. gada 15. septembris. Par 2010. gadu nodoklis būs samaksājams termiņos, kādi ir norādīti šajā paziņojumā.

✓Dabas resursu nodokļa likmes 2010. gadā

No 2010. gada 1. janvāra tiek mainītas dabas resursu nodokļa likmes atsevišķiem dabas resursu veidiem.

Nodokļa likmes par dabas resursu ieguvu

Nr. p.k.	Resursu veids	Mērvienība	Nodokļa likme laikposmā no 2010. gada 1. janvāra līdz 2010. gada 31. decembrim (Ls)
1.	Augsne	m ³	0,25
2.	Smilšmāls un mālsmilts, aleirīts	m ³	0,04
3.	Kvarca smilts	m ³	0,20
4.	Smilts	m ³	0,08
5.	Smilts–grants (frakcijas > 5 mm saturs > 15 %)	m ³	0,15
6.	Māls, citi mālainie ieži būvmateriālu ražošanai	m ³	0,10
7.	Dekoratīvais (apdares) dolomīts	m ³	0,25
8.	Dolomīts	m ³	0,09
9.	Kaļķakmens	m ³	0,13
10.	Saldūdens kaļķieži (irdenie un gabalainie)	m ³	0,10
11.	Šūnakmens	m ³	1,00
12.	Ģipsakmens	m ³	0,25
13.	Laukakmeņi	m ³	0,20
14.	Krāsu zeme	m ³	0,10
15.	Kūdra (mitrums – 40 %)	t	0,20
16.	Sapropelis organogēns (aļģu un zoogēns – aļģu) un organogēns kaļķis ar pelnainību < 30 % (mitrums – 60 %)	t	0,50
17.	Pārējais sapropelis (mitrums – 60 %)	t	0,10
18.	Visu veidu dziednieciskās dūņas	t	0,50

Nodokļa likme par ūdeņu ieguvu

Nr. p.k.	Ūdeņu veids un to sagatavošanas veids	Mērvienība	Likme laikposmā no 2010. gada 1. janvāra (Ls)
1.	Virszemes ūdeņi	m ³	0,006
2.	Pazemes ūdeņi, arī saldūdeņi un avotu ūdeņi, ko izmanto ūdensapgādē:		
2.1.	augstas vērtības pazemes ūdens	m ³	0,03
2.2.	vidējas vērtības pazemes ūdens	m ³	0,02
2.3.	zemas vērtības pazemes ūdens	m ³	0,01
3.	Ārstnieciskie minerālūdeņi vai minerālūdeņi, kurus izmanto ārstniecībā termālās vai ūdensdziedniecības iestādēs ūdens ieguves teritorijā	m ³	0,10
4.	Pazemes ūdeņi, arī saldūdeņi, minerālūdeņi un avotu ūdeņi, ko realizē tālāk:		
4.1.	augstas vērtības pazemes ūdens	m ³	1,00
4.2.	vidējas vērtības pazemes ūdens	m ³	0,60
4.3.	zemas vērtības pazemes ūdens	m ³	0,30

☒ Akcīzes nodoklis

Atmaksājot akcīzes nodokli, tāpat kā iepriekš, tiek rēķināti 100 litri dīzeļdegvielas uz 1 hektāru lauksaimniecībā izmantojamās zemes. Grozījumi likuma „Par akcīzes nodokli” 18. panta piektās daļas 2. punktā nosaka, ka, sākot ar 2010. gada 1. janvāri, veicot nodokļa atmaksu lauksaimniecības produkcijas ražotājam, pirmajā pusgadā rēķina ne vairāk kā 50 litru dīzeļdegvielas par katru lauksaimniecībā izmantoto zemes hektāru.

Sagatavoja LLKC Grāmatvedības un finanšu nodaļas vadītāja Linda Puriņa

Gada ienākumu deklarācijas sastādīšana par 2009. gadu

Atkal ir pienācis laiks sagatavot Gada ienākumu deklarāciju. Salīdzinot ar kārtību, kādā tika sagatavota deklarācija par 2008. gadu, sagatavojot 2009. gada deklarāciju, ir dažas atšķirības.

☒ Kam ir jāiesniedz gada ienākumu deklarācija?

Gada ienākumu deklarācija likumā „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” noteiktajā kārtībā līdz pēctaksācijas gada 1. aprīlim obligāti ir jāiesniedz:

- saimnieciskās darbības veicējiem (jāņem vērā, ka personām, kuras gada laikā saņēmušas autoratlīdzību, obligāti ir jāiesniedz gada ienākumu deklarācija – arī gadījumos, kad

autoratlīdzības izmaksātājs ir ieturējis nodokli, jo autoratlīdzību parasti maksā par profesionālo darbību, kas tiek pielīdzināta saimnieciskajai darbībai);

- nodokļu maksātājiem, kuriem ienākuma nodoklis tak-sācijas gadā¹ nav ieturēts no visa apliekamā ienākuma (piemēram, ja gada laikā ir gūts tikai ienākums no algota darba, tad gada ienākumu deklarācija nav jāiesniedz, jo darba devējs, izmaksājot algu, nodokli ir ieturējis);
- fiziskām personām, kuras guvušas ar nodokli apliekamus ienākumus ārvalstīs;

¹ Taksācijas gads – gads, par kuru aprēķina nodokli

- fiziskām personām, kuras taksācijas gadā guvušas neapliekamos ienākumus, kuri pārsniedz četrkārtotu taksācijas gadam noteikto neapliekamā minimuma apmēru. Jāņem vērā, ka 2009. gada vidū neapliekamā minimuma apmērs tika samazināts un 2009. gada neapliekamais minimums bija $90 \text{ latu} \times 6 \text{ mēneši} + 35 \text{ latu} \times 6 \text{ mēneši} = 750 \text{ latu}$; četrkārtots gada neapliekamais minimums ir 3000 latu.

2010. gada 29. janvārī Latvijas Vēstnesī ir publicēts „Pensiju ieturējumu atmaksāšanas likums”. Saskaņā ar šī likuma 7. pantu, ir mainīts Gada ienākumu deklarācijas iesniegšanas termiņš par 2009. gadu tām personām, kuras 2010. gada aprīlī saņems laikposmā no 2009. gada 1. jūlija līdz 2009. gada 31. decembrim ieturēto pensiju. Ieturētās pensijas atmaksu par 2009. gadu ir jāiekļauj gada ienākumu deklarācijā par 2009. gadu un līdz ar to deklarācijas iesniegšanas termiņš ir pārcelts uz 2010. gada 1. jūliju.

☑Gada ienākumu deklarācijas veidlapa

Deklarācijas veidlapa ir apstiprināta ar Ministru kabineta 2009. gada 17. februāra noteikumiem Nr. 149 “Noteikumi par iedzīvotāju gada ienākumu deklarāciju un tās aizpildīšanas kārtību”. Šie noteikumi nosaka arī deklarācijas aizpildīšanas kārtību.

Deklarācijas veidlapa sastāv no šādām sadaļām:

- Gada ienākumu deklarācija D;
- pielikums D1 “Taksācijas gadā Latvijas Republikā gūtie ienākumi”;
- pielikums D2 “Fizisko personu (rezidentu) ārvalstīs gūtie ienākumi”;
- pielikums D3 “Ienākumi no saimnieciskās darbības”;
- pielikums D3¹ „Ienākumi no saimnieciskās darbības, ja nodokļa maksātāji kārtu grāmatvedību divkārtā ieraksta sistēmā”;
- pielikums D4 “Attaisnotie izdevumi par izglītību un ārstnieciskajiem pakalpojumiem”;
- pielikums D5 „Saimnieciskās darbības ienākumu deklarācija nodokļa maksātājiem, kas maksā fiksēto ienākuma nodokli”;
- pielikums D6 „Nodokļa aprēķins ienākumiem, kuriem piemēro atšķirīgas nodokļa likmes”.

☑Kad un kur ir jāiesniedz deklarācija?

Deklarācija jāiesniedz Valsts ieņēmumu dienestā ne vēlāk kā taksācijas gadam sekojošā gada 1. aprīlī (t.i., deklarācija par 2009. gadu jāiesniedz līdz 2010. gada 1. aprīlim).

Gada ienākumu deklarāciju ir iespējams iesniegt arī elektroniski, izmantojot Valsts ieņēmumu dienesta elektronisko deklarēšanas sistēmu (EDS).

Ja deklarācija obligāti nav jāiesniedz un nodokļu maksātājs to sagatavo tāpēc, lai atgūtu pārmaksāto nodokli, tad deklarāciju drīkst iesniegt visu pēctaksācijas gadu.

☑Ar ko sākt deklarācijas aizpildīšanu, un kādā secībā to aizpildīt?

Deklarācijas sastādīšanai nepieciešamie dokumenti un deklarācijas sastādīšanas secība ir atkarīga no tā, kāda veida ienākumus persona gada laikā ir guvusi.

Ja gada laikā ir saņemti ienākumi, kurus izmaksājušas citas personas (piemēram, saņemta alga), tad jāsamēklē šo personu izsniegtie paziņojumi par fiziskajām personām izmaksātajām summām, lai korekti varētu aizpildīt gada ienākumu deklarāciju, bet saimnieciskās darbības veicējiem jāveic grāmatvedības datu apkopošana, kā tas ir aprakstīts tālāk.

☛Jāņem vērā, ka 2009. gada nogalē likumā „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” ir izdarīti grozījumi un darba devējam vairs nav visiem darbiniekiem obligāti jāizsniedz paziņojumi par fiziskai personai izmaksātajām summām – paziņojumu darbiniekam izsniedz pēc viņa pieprasījuma. Izņēmums ir valsts amatpersonas, kurām paziņojums par fiziskai personai izmaksātajām summām, darba devējam ir jāizsniedz bez pieprasījuma. Turklāt ir mainīts arī darba devēja izsniegtā paziņojuma nosaukums – iepriekš tas bija „Paziņojums par algas nodokli”, savukārt tagad – „Paziņojums par fiziskai personai izmaksātajām summām”.

Uzsākot deklarācijas sagatavošanu, vispirms aizpilda pielikumus D1, D2, D3 (vai D3¹, vai D5) un D4. Tad pilda deklarāciju D līdz 18. rindai, ja nepieciešams, aizpilda pielikumu D6 un pabeidz deklarācijas D sastādīšanu.

☑Pielikuma D1 aizpildīšana

Pielikums D1 ir paredzēts, lai norādītu Latvijā gūtos ienākumus, izņemot ienākumu no saimnieciskās darbības. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, pielikuma D1 aizpildīšanas kārtībā nekādas izmaiņas nav notikušas.

Ja persona deklarāciju sagatavo un iesniedz tikai tadēļ, ka taksācijas gadā gūto neapliekamo ienākumu apjoms pārsniedz četrkārtotu gada neapliekamo minimumu, tad pielikumā D1 drīkst norādīt tikai šos neapliekamos ienākumus.

Viens no dokumentiem, pamatojoties uz kuru, pielikumu aizpilda, ir darba devēja vai citas personas izsniegtais paziņojums par fiziskai personai izmaksātajām summām. Tā kā paziņojums satur līdzīgas ailes kā D1 pielikums, tad šīs veidlapas aizpildīšana ir vienkārša.

TAKSĀCIJAS GADĀ LATVIJAS REPUBLIKĀ GŪTIE IENĀKUMI
(izņemot ienākumus no saimnieciskās darbības)

Ienākumu gūšanas vieta un veids	Bruto ienēmumi	Neapliekamie ienākumi	Attaisnotie izdevumi			Izdevumi, kas saistīti ar ienākumu gūšanu	Apliekamie ienākumi, neatskaitot darba devēja veiktās iemaksas (2.-3.-4.-c-5.aile)	Avansā samaksātais (ieturētais) nodoklis
1	2	3	4a	4b	4c	5	6	7
	norāda visus – arī ar nodokli neapliekamos – taksācijas gadā gūtos ienākumus naudā, natūrā un pakalpojumu veidā, tai skaitā: - darba samaksa, - ienākumus no nekustamā īpašuma pārdošanas, - ienākumus no personāla akciju atpiršanas, - konkursos un sacensībās saņemtās balvas, - autoratlīdzību (honorāru), - pensijas, - slimības pabalstus, - izložu un azartspēļu laimestus, - ienākumu no līgumsabiedrības, personālsabiedrības, - ienākumu no sadalītā lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības pārpalikuma, - ienākumus no dzīvokļu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības, automašīnu garāžu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības, laivu garāžu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības un dārzkopības kooperatīvo sabiedrību sadalītās peļņas, - neapliekamos ienākumus	norāda neapliekamos ienākumus, tai skaitā: - dividenžu no komercsabiedrības ienākuma, - ienākumu no noguldījumiem un depozītiem kredītiestādēs, - apdrošināšanas atlīdzības, - ienākumus no valsts un pašvaldību parādēm, - normatīvajos aktos noteiktos pabalstus, kas izmaksāti no budžeta, - no mantojuma gūto ienākumu, - mācību iestāžu stipendijas, - uzturēšanas izdevumus, - no darba devēja saņemto bērnu pabalstu, kura vērtība nepārsniedz 150 latu	norāda valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	norāda darba devēja veiktās iemaksas privātajos pensiju fondos un dzīvības apdrošināšanas (ar likuma) prēmijas likumā noteikto normu ietvaros	norāda autoru izdevumus atbilstoši normatīvajiem aktiem par likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" normu piemērošanu	norāda ar maksājumu dokumentiem apliecinātos izdevumus, kas saistīti ar ienākumu gūšanu, nepārsniedzot 2. ailē norādīto summu. Ja ienākums gūts, pārdojot metāllūžņus un izdevumiem no šo ienākumu gūšanas piemēro likumā noteikto normu, šajā ailē ieraksta no ienākuma izmaksātajā izsniegtā paziņojumā norādīto summu. Ja ienākums gūts no izložu un azartspēļu laimestiem, šajā ailē norāda arī ar maksājuma dokumentiem apliecinātos izdevumus par piedalīšanos azartspēlēs vai izlozē	7 norāda avansā samaksātās vai ieturētās iedzīvotāju ienākuma nodokļa summas par konkrēto ienākuma veidu	

☑Pielikuma D2 aizpildīšana

Pielikumu D2 aizpilda fiziskā persona, kura taksācijas gadā guvusi ienākumus ārvalstīs. Ja ienākumi ir gūti vienā vai vairākās ārvalstīs, par katru citā valstī gūto ienākuma veidu aizpilda atsevišķu pielikuma D2 rindu.

Ārvalstīs gūto ienākumu un samaksāto nodokli ārvalstu valūtā pārrēķina latos pēc Latvijas Bankas noteiktā valūtas maiņas kursa attiecīgi ienākuma saņemšanas un nodokļa samaksāšanas dienā.

☑Pielikuma D3 aizpildīšana

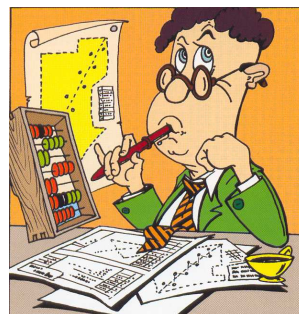
Pielikumu D3 aizpilda tie nodokļā maksātāji, kas grāmatvedību kārtu vienkāršā ieraksta sistēmā. Ierakstus pielikumā veic, pamatojoties uz leņķumu un izdevumu uzskaites žurnāla, kā arī citu grāmatvedības uzskaites reģistru datiem.

Pirms uzsākt pielikuma D3 aizpildīšanu, ieteicams izdarīt šādus sagatavošanas darbus:

- Gada beigās jāpārbauda „leņķumu un izdevumu uzskaites žurnālā” (turpmāk – žurnāls) ierakstītās summas, – vai tās ir norādītas pareizajās ailēs (vai, piemēram, pie citiem saimnieciskās darbības ieņēmumiem nav ierakstīti ieņēmumi no lauksaimniecības un otrādi – vai pie lauksaimniecības ieņēmumiem nav ieregistrēti ieņēmumi, kas nav uz lauksaimniecību attiecināmi; tāpat arī jāpārskata izdevumu ailes – vai ir korekti norādīti lauksaimniecības, citu nozaru un proporcionāli sadalāmie izdevumi).
- Jāpārbauda žurnāla ailu kopsummas – lai atklātu, vai nav kādas matemātiskas kļūdas, kā arī jāsalīdzina, vai žurnālā norādītais naudas atlikums bankas kontos sakrīt ar tām summām, kas ir norādītas bankas kontu izrakstos.
- Jāveic pamatlīdzekļu, nemateriālo ieguldījumu, krājumu, naudas līdzekļu, lopu inventarizācija un jā sastāda inventarizācijas saraksti. Pirktie krājumi inventarizācijas sarakstā ir jānovērtē iegādes cenās, bet pašražotā produkcijā un krājumi – pašizmaksā vai zemākajās tirgus cenās.
- Ja atlikumā uz gada beigām ir pirkti krājumi (piemēram, lopbarība, minerālmēsli, augu aizsardzības līdzekļi u.tml.), tad inventarizācijas sarakstos iespēju robežās atsevišķi jānodala tie krājumi, par kuriem uz 31. decembri vēl nav samaksāts.
- Jāaprēķina, cik daudz līdzekļu ieguldīts nepabeigtajos ražojumos (piemēram, rudens arumam, ziemāju sējumiem).
- Jāsalīdzina ar darījumu partneriem parādu summas. Parādu salīdzināšanu veic, izsūtot darījumu partneriem salīdzināšanas aktus, kā arī salīdzinot darījumu partneru atsūtītajos salīdzināšanas aktos norādītās summas ar grāmatvedības datiem. Šis darbs ir jāveic rūpīgi (nedrīkstētu saņemt salīdzināšanas aktus vienkārši parakstīt un nosūtīt

darījumu partnerim, nesalīdzinot salīdzināšanas aktā norādīto summu ar savu grāmatvedības reģistru datiem), jo parādu salīdzināšanas procesā bieži vien ir iespējams atklāt gada laikā pieļautas kļūdas – piemēram, nav grāmatvedībā ieregistrēti visi saņemtie vai izsniegtie rēķini, vai arī kādi rēķini nav apmaksāti pilnībā vai ir pārmaksāti).

- Jāpārbauda, vai visiem pamatlīdzekļiem un nemateriālajiem ieguldījumiem ir izrakstītas kartītes (jāraugās, lai izmantotās kartīšu veidlapas būtu atbilstošas MK 13.07.2006. noteikumiem Nr. 556 „Likuma ”Par uzņēmumu ienākuma nodokli” normu piemērošanas noteikumi”).
- Jānoraksta tie pamatlīdzekļi, kuri inventarizācijā ir atzīti par nolietotiem un kurus vairs nav iespējams izmantot saimnieciskajā darbībā (piemēram, tie ir salūzuši un nav remontējami).
- Jāaprēķina nolietojums pamatlīdzekļiem un nemateriālajiem ieguldījumiem.
- Jāpārbauda, vai gada laikā ir bijuši izdevumi, kas attiecināmi uz vairākiem gadiem (piemēram, veikta augsnes kalpošana).
- Jāsmeklē iepriekšējā taksācijas gada ienākumu deklarācija (ja tāda ir sastādīta), jo, iespējams, ka būs nepieciešams izmantot tajā norādīto informāciju (piemēram, datus par iepriekšējo taksācijas gadu zaudējumiem vai par iepriekšējo gadu attaisnoto izdevumu summām, kas pārnestas uz nākamajiem gadiem).
- Jāsadala žurnāla 21. ailē norādītie proporcionāli sadalāmie izdevumi.
- Jāveic izdevumu precizēšana, pirms tos ieraksta pielikumā D3.

Proportionāli sadalāmo izdevumu sadalīšana

Tiem nodokļu maksātājiem, kuri veic gan lauksaimniecisko, gan cita veida saimniecisko darbību (piemēram, tehnikas pakalpojumu sniegšana, kokapstrāde), uzsākot darbu pie gada deklarācijas sastādīšanas, jāsadala izdevumi, kuri uzrādīti žurnāla 21. ailē ”Proportionāli sadalāmie izdevumi” (proportionāli sadalāmo izdevumu ailē žurnālā gada laikā tiek uzrādīti tie izdevumi, kuru izdarīšanas brīdī nav iespējams noteikt, uz kuru nozari tie ir attiecināmi – piemēram, bankas pakalpojumi, sakaru izdevumi u.c.).

Proportionāli sadalāmo izdevumu attiecināšanu uz lauksaimniecību un uz citām nozarēm paskaidro sekojošs piemērs.

Piemērs

Saimnieciskās darbības veicēja žurnālā 2009. gada beigās ir šādas žurnāla ailu kopsummas:

Ailes Nr.	Ailes nosaukums	Summa, Ls
13.	Ieņēmumi no lauksaimnieciskās ražošanas	14 000
14.	Ieņēmumi no citiem saimnieciskās darbības veidiem	35 00
15.	Neapliekamās subsidijas	4000
	(..)	
19.	Izdevumi, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu	7400
20.	Izdevumi, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem	2400
21.	Proporcionāli sadalāmie izdevumi	7500

Proporcionāli sadalāmo izdevumu summa, kas attiecināma uz:

- lauksaimniecību

$$7500 \times \frac{14000}{14000 + 3500} = 7500 \times 0,8 = 6000 ;$$

- citiem saimnieciskās darbības veidiem
7500 – 6000 = 1500.

Tas nozīmē, ka taksācijas gadā nodokļu maksātājam izdevumi, kas saistīti ar lauksaimniecisko darbību ir

Ls 13400 (7400 + 6000), bet izdevumi, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem, ir Ls 3900 (2400 + 1500).

Izdevumu precizēšana

Izdevumu precizēšana ir nepieciešama tādēļ, ka ne visas izdevumu summas ir uzskaitītas žurnālā.

Izdevumu precizēšanu parasti veic pēc tam, kad ir sadalīti proporcionāli sadalāmie izdevumi. Izdevumu precizēšanai var izmanto šādu tabulu, kuras veidlapa oficiāli gan nav apstiprināta:

1.	Taksācijas gada izdevumi	
2.	Izdevumi, kas izdarīti taksācijas gadā, bet attiecas uz nākamajiem gadiem	
3.	Izdevumi, kas izdarīti iepriekšējos gados, bet attiecas uz taksācijas gada ieņēmumiem	
4.	Krājumu atlikums taksācijas gada sākumā	
5.	Krājumu atlikums taksācijas gada beigās	
6.	Pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojums	
7.	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, kas izdarītas taksācijas gadā, bet attiecas uz iepriekšējiem gadiem	
8.	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, kas izdarītas nākamajā gadā, bet attiecas uz taksācijas gadu	
9.	Precizētie taksācijas gada izdevumi (1.–2.+3.+4.–5.+6.–7.+8. rinda)	

Tabulas rindā "Izdevumi, kas izdarīti taksācijas gadā, bet attiecas uz nākamajiem gadiem" norāda tos izdevumus, kas taksācijas gadā izdarīti (samaksāti), bet attiecas uz nākamajiem gadiem (piemēram, izdevumi kalpošanai, ganību ierīkošanai, īres un nomas maksa, kas samaksāta par vairākiem gadiem uz priekšu u.tml.). Lai noteiktu, kāda daļa no izdevumiem jāattiecinā uz nākamajiem gadiem, taksācijas gadā samaksāto summu izdala ar gadu skaitu, uz kuriem šie izdevumi attiecas un rezultātu pareizina ar to nākamo gadu skaitu, uz kuriem šie izdevumi attiecas.

Rindā "Izdevumi, kas izdarīti iepriekšējos gados, bet attiecas uz taksācijas gada ieņēmumiem" uzrāda taksācijas gada izdevumus iekļaujamos izdevumos, kas izdarīti iepriekšējos gados, bet attiecas uz

taksācijas gada ieņēmumiem. Lai atvieglotu informācijas ieguvu šīs rindas aizpildīšanai, grāmatvedībā būtu jāiekārto saraksts, kurā norāda:

- katrā gadā veiktos izdevumus, kuri attiecināmi uz vairākiem gadiem,
- gadu skaitu, kurā izdevumi pakāpeniski sadalāmi,
- katrā taksācijas gadā norakstīto izdevumu summu.

Rindā „Krājumu atlikums taksācijas gada sākumā” uzrādītajai krājumu atlikumu vērtībai ir jāsakrīt ar krājumu atlikumu vērtību iepriekšējā gada beigās.

Tabulas rindā "Krājumu atlikums taksācijas gada beigās" norāda samaksāto pirktu krājumu atlikumu vērtību un visu pašražoto krājumu atlikumu vērtību taksācijas perioda beigās.

Aizpildot tabulas 7. un 8. rindu, jāņem vērā, ka pašnodarbinātās personas sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas ir vienīgais maksājums, kuram netiek piemērots kases princips, jo uz taksācijas gada izdevumiem jāattiecinā sociālās apdrošināšanas iemaksu summa, kas par taksācijas gadu ir aprēķināta (nevis samaksāta). Piemēram, par 2009. gada 4. ceturksni sociālās apdrošināšanas iemaksas jāveic tikai 2010. gada janvārī un tādējādi tās žurnālā 2009. gadā nav uzrādītas, bet deklarācijā tās ir jāatspoguļo 2009. gadā un tāpēc šī summa ir jānorāda izdevumu precizēšanas tabulas 8. rindā. Savukārt, ja 2009. gada janvārī tika veiktas pašnodarbinātā sociālās apdrošināšanas iemaksas par 2008. gadu, tad šī summa ir jānorāda tabulas 7. rindā.

Ja ieņēmumi saņemti tikai no lauksaimnieciskās darbības vai tikai no citas saimnieciskās darbības, tad izdevumu precizēšana tiek veikta, izmantojot tikai vienu tabulu.

Sarežģītāka izdevumu precizēšana ir tiem nodokļa maksātājiem, kuri veic gan lauksaimniecisko, gan arī citu saimniecisko darbību, jo šajā gadījumā atsevišķi jāprecizē lauksaimniecības izdevumi un citu saimnieciskās darbības veidu izdevumi, sastādot divas izdevumu precizēšanas tabulas.

Vispirms jāizvērtē, kuri no precizēšanas tabulā iekļaujamiem izdevumiem ir uzreiz attiecināmi uz lauksaimniecību (piemēram, pašražotās lauksaimniecības produkcijas krājumi, lopbarība, tikai lauksaimniecībā izmantojamo pamatlīdzekļu nolietojums u.c.) un kuri – uz citām nozarēm (piemēram, preču krājumi tirdzniecībā, nolietojums tehnikai, ko izmanto pakalpojumu sniegšanai u.c.). Kā rīkoties šādos gadījumos, paskaidro šāds piemērs.

Piemērs

Nodokļu maksātājs secina, ka uzreiz pa nozarēm (t.i., uz lauksaimniecību un uz citiem saimnieciskās darbības veidiem) nav iespējams sadalīt šādas summas:

Krājumu atlikums taksācijas gada sākumā	300
Krājumu atlikums taksācijas gada beigās	600
Pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojums	1200
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, kas izdarītas taksācijas gadā, bet attiecas uz iepriekšējiem gadiem	30
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, kas izdarītas nākamajā gadā, bet attiecas uz taksācijas gadu	40

Pieņemsim, ka lauksaimniecības un citas saimnieciskās darbības ieņēmumu īpatsvars ir 80% no lauksaimniecības un 20% no citiem saimnieciskās darbības veidiem.

Par krājumu atlikumiem, pamatlīdzekļu nolietojumu un sociālās apdrošināšanas iemaksām, kuras precīzi nevar attiecināt uz vienu vai otru nozari, var sagatavot atsevišķu izdevumu precizēšanas tabulu:

1.	Taksācijas gada izdevumi	-
2.	Izdevumi, kas izdarīti taksācijas gadā, bet attiecas uz nākamajiem gadiem	-
3.	Izdevumi, kas izdarīti iepriekšējos gados, bet attiecas uz taksācijas gada ieņēmumiem	-
4.	Krājumu atlikums taksācijas gada sākumā	300
5.	Krājumu atlikums taksācijas gada beigās	600
6.	Pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu nolietojums	1200
7.	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, kas izdarītas taksācijas gadā, bet attiecas uz iepriekšējiem gadiem	30
8.	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, kas izdarītas nākamajā gadā, bet attiecas uz taksācijas gadu	40
9.	Precizētie taksācijas gada izdevumi (1.-2.+3.+4.-5.+6.-7.+8. rinda)	910

Aprēķinos iegūto skaitli no 9. rindas sadala proporci-
onāli ieņēmumiem:

- uz lauksaimniecību attiecināmā daļa:
 $910 \times 0,80 = 728$;
- uz citiem saimnieciskās darbības veidiem attiecinā-
mā daļa:
 $910 \times 0,20 = 182$.

Pēc tam sagatavo lauksaimniecības izdevumu un citu
saimnieciskās darbības veidu izdevumu precizēšanu
divās atsevišķās tabulās. Iegūtās summas pieskaita
izdevumu precizēšanas tabulas 1. rindā "Taksācijas
gada izdevumi" norādāmajām summām:

- lauksaimniecības izdevumu precizēšanas tabulā
pieskaita Ls 728;
- citu saimnieciskās darbības veidu izdevumu precizē-
šanas tabulā pieskaita Ls 182.

Vai ir jāveic ieņēmumu precizēšana?

Ieņēmumu precizēšana nav nepieciešama, jo taksāci-
jas gada laikā žurnālā ir jābūt uzskaitītiem visiem
saņemtajiem ieņēmumiem. Ieņēmumus no lauksaim-
niecības, ieņēmumus no citām nozarēm un saņemtās
subsīdijas ieraksta šim nolūkam paredzētajās pieliku-
ma D3 rindās.

Pielikuma D3 aizpildīšanas kārtība

Kad izdevumu sadalīšana un precizēšana ir izdarīta,
pamatojoties uz ierakstiem žurnālā un izdevumu
precizēšanas tabulās, veic ierakstus šādās gada ienā-
kumu deklarācijas pielikuma D3 rindās:

Ieņēmumi no lauksaimnieciskās ražoša- nas un lauku tūrisma pakalpojumu snieg- šanas	01	taksācijas gada laikā gūtie lauksaimnieciskās ražošanas ieņēmumi, neskaitot subsīdijas, kas izmaksātas kā valsts atbalsts lauksaimniecībai un lauku attīstībai. Šeit norāda arī saņemto akcīzes nodokļa kompensāciju par dīzeļdeg- vielu. Šajā deklarācijas rindā norāda arī ieņēmumus no lauku tūrisma pakalpojumu sniegšanas ²
Izdevumi, kas saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu un lauku tūrisma pakalpojumu sniegšanu	02	izdevumi, kas attiecināmi uz lauksaimniecisko ražošanu (lauksaimniecības izdevumu precizēšanas tabulas rezul- tāts). Izdevumos iekļauj arī valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, ko fiziskā persona maksājusi par sevi kā par pašnodarbinātu personu
Ienākumi vai zaudējumi no lauksaimnie- ciskās ražošanas un lauku tūrisma pakal- pojumu sniegšanas (01.–02.)	03	aprēķina rezultāts, no 01. rindas atņemot 02. rindu
Neapliekamie ienākumi no lauksaimnie- ciskās ražošanas un lauku tūrisma pakal- pojumu sniegšanas	04	norāda neapliekamos ienākumus no lauksaimnieciskās ražošanas, 2009. gadā tie ir 4000 latu. Ja 03. rindas rezul- tāts ir negatīvs, tad šo rindu neaizpilda. Savukārt, ja 03. rindas rezultāts ir mazāks nekā 4000 latu, tad šajā rindā raksta to pašu skaitli, kāds ir 03. rindā
Apliekamie ienākumi no lauksaimniecī- skās ražošanas un lauku tūrisma pakalpo- jumu sniegšanas (03.–04.)	05	aprēķina rezultāts, no 03. rindas atņemot 04. rindu. Ja aprēķina rezultāts ir negatīvs, tad šajā ailē raksta „0”
Iepriekšējo gadu zaudējumi no lauksaim- nieciskās ražošanas un lauku tūrisma pa- kalpojumu sniegšanas, kurus sedz ar tak- sācijas gada apliekamajiem ienākumiem no lauksaimnieciskās ražošanas un lauku tūrisma pakalpojumu sniegšanas	06	ieraksta Pārskata par zaudējumiem no saimnieciskās dar- bības I daļas "Zaudējumi no lauksaimnieciskās ražošanas" 3. ailes summu. Šī summa nedrīkst būt lielāka par 05. rin- dā norādīto
Apliekamie ienākumi no lauksaimniecī- skās ražošanas un lauku tūrisma pakalpo- jumu sniegšanas, ņemot vērā iepriekšējo gadu zaudējumus no lauksaimnieciskās ražošanas un lauku tūrisma pakalpojumu sniegšanas (05.–06.)	07	aprēķina rezultāts, no 05. rindas atņemot 06. rindu

² Lauku tūrisma pakalpojumi ir lauku teritorijās un lauku apdzīvotās vietās sniegtie viesu izmitināšanas pakalpojumi speciāli ierīkotās viesu izmitināšanas mītnēs vai citās pielāgotās telpās, kurās gultas vietu pamatskaits nepārsniedz 12 un gultas vietu papildu skaits nav lielāks 6, kā arī ar tiem saistītie papildu pakalpojumi, kas balstās uz vietējiem kultūras un dabas resursiem. Ja nodokļu maksātāja saimniecībā, kas piedāvā tūrisma pakalpojumus, gultas vietu skaits ir lielāks, nekā minēts iepriekš, tad ieņēmumi no lauku tūrisma ir norādāmi deklarācijā pie ieņēmumiem no citiem saimnieciskās darbības veidiem.

Neapliekamie ienākumi (subsīdijas, kas izmaksātas kā valsts atbalsts lauksaimniecībai vai Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībai un lauku attīstībai)	08	<i>norāda subsīdijas, kas izmaksātas kā valsts atbalsts lauksaimniecībai, un saņemto Eiropas Savienības atbalstu lauksaimniecībai un lauku attīstībai (tā ir informācija no ieņēmumu un izdevumu uzskaites žurnāla 15. ailes)</i>
Ieņēmumi no citiem saimnieciskās darbības veidiem	09	<i>taksācijas gada laikā gūtie ieņēmumi no pārējiem saimnieciskās darbības veidiem</i>
Izdevumi, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem	10	<i>izdevumi, kas saistīti ar 09. rindā uzrādīto ieņēmumu gūšanu (citu saimnieciskās darbības veidu izdevumu precizēšanas tabulas rezultāts)</i>
Ienākumi vai zaudējumi no citiem saimnieciskās darbības veidiem (09.–10.)	11	<i>aprēķinu rezultāts, no 09. rindas atņemot 10. rindu</i>
Apliekamie ienākumi no citiem saimnieciskās darbības veidiem	12	<i>ieraksta 11. rindā aprēķināto starpību, ja tā ir pozitīvs skaitlis. Ja aprēķinātā starpība ir negatīvs skaitlis, minētā rindā raksta "0"</i>
Iepriekšējo gadu zaudējumi no citiem saimnieciskās darbības veidiem, kurus sedz ar taksācijas gada apliekamajiem ienākumiem no citiem saimnieciskās darbības veidiem	13	<i>ieraksta Pārskata par zaudējumiem no saimnieciskās darbības II daļas "Zaudējumi no citiem saimnieciskās darbības veidiem" 3. ailes summu. Šī summa nedrīkst būt lielāka par 12. rindā norādīto</i>
Apliekamie ienākumi no citiem saimnieciskās darbības veidiem, ņemot vērā iepriekšējo gadu zaudējumus no citiem saimnieciskās darbības veidiem (12.–13.)	14	<i>rinda ir aprēķina rezultāts, no 12. rindas, atņemot 13. rindu</i>
To skaitā par pašu nodokļa maksātāju aprēķinātās un veiktās valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	14a	<i>šeit vēlreiz norāda valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, ko fiziskā persona maksājusi par sevi kā par pašnodarbinātu personu, atbilstoši ceturkšņa ziņojumiem par pašnodarbinātā valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām</i>
Apliekamie ienākumi no saimnieciskās darbības (07.+14.)	15	<i>aprēķina rezultāts, saskaitot 07. un 14. rindu</i>
Avansā samaksātais nodoklis	16	<i>saimnieciskās darbības veicēja taksācijas gada laikā nomaksātie iedzīvotāju ienākuma nodokļa avansa maksājumi</i>

Nodokļu maksātājs, kurš veic gan lauksaimniecisko, gan citu saimniecisko darbību, var atsevišķi nenorādīt lauksaimniecības ieņēmumus un izdevumus, saskaitot tos kopā ar citas saimnieciskās darbības ieņēmumiem un izdevumiem. Šādā gadījumā visi ieņēmumi tiks norādīti 09. rindā "Ieņēmumi no citiem saimnieciskās darbības veidiem", bet izdevumi – 10. rindā "Izdevumi, kas saistīti ar citiem saimnieciskās darbības veidiem". Tomēr jāņem vērā, ka tad nevarēs piemērot neapliekamo ienākumu no lauksaimnieciskās darbības 4000 latu apmērā.

Iepriekšējo gadu zaudējumu segšana

Ja iepriekšējos gados nodokļu maksātājam ir bijuši zaudējumi no lauksaimniecības vai no citiem darbības veidiem, tad šos zaudējumus turpmākajos gados sedz no ienākuma, ja tāds ir. Zaudējumus hronoloģiskā secībā var segt no nākamo trīs gadu apliekamā ienākuma, bet – īpaši atbalstāmajās teritorijās – no sešu gadu apliekamā ienākuma. Tātad 2009. gada deklarācijā var tikt segti 2006., 2007. un 2008. gada zaudējumi un kā pirmie ir jāsedz 2006. gada zaudējumi, tad 2007. un visbeidzot 2008. gada zaudējumi.

Iepriekšējo gadu zaudējumu parādīšanai, pielikumā D3 ir atrodams "Pārskats par zaudējumiem no saimnieciskās darbības", kurā atsevišķi norāda lauksaimniecības un citu nozaru zaudējumus.

Piemērs

Ja zemnieku saimniecībai zaudējumi no lauksaimniecības 2006. gadā bija Ls 300, 2007. gadā – Ls 450, bet, sastādot 2009. gada deklarāciju, pielikumā D3 ir apliekamais ienākums no lauksaimniecības Ls 280 apmērā, tad pārskatu par zaudējumiem aizpilda šādi:

Pirmstaksācijas gads, kurā zaudējumi radušies	Līdz taksācijas gadam nesegtie zaudējumi	Zaudējumu summa, par ko samazina apliekamo ienākumu taksācijas gadā	Zaudējumi, ko pārnes uz nākamajiem taksācijas gadiem
1	2	3	4
I. Zaudējumi no lauksaimnieciskās ražošanas			
2006	300	280	20
2007	450	-	450
Kopā:	750	280	470
II. Zaudējumi no citiem saimnieciskās darbības veidiem			
Kopā:			

Zaudējumu pārskata abas daļas aizpilda šādi:

- ailē „Pirmstaksācijas gads, kurā zaudējumi radušies” norāda gadu, kurā radušies zaudējumi;
- ailē „Līdz taksācijas gadam nesegtie zaudējumi” ieraksta pirms-taksācijas gada (kurā ir radušies zaudējumi) **D3 pielikuma 3.rindā norādītos zaudējumus, kas samazināti par saņemto subsīdiju apmēru³**, vai 11. rindā norādītos zaudējumus. Attiecībā uz nākamajiem pirmstaksācijas gadiem norāda pirmstaksācijas gada (gada pirms šī taksācijas gada) pārskata 4. ailē norādītos zaudējumus;
- ailē „Zaudējumu summa, par ko samazina apliekamo ienākumu taksācijas gadā” norāda segtos iepriekšējo gadu zaudējumus no lauksaimnieciskās ražošanas vai citas saimnieciskās darbības zaudējumus;
- ailē „Zaudējumi, ko pārnes uz nākamajiem taksācijas gadiem” norāda uz nākamajiem taksācijas gadiem pārskaitāmo zaudējumu apmēru, ko aprēķina kā attiecīgā taksācijas gada 2. un 3. ailē norādīto skaitļu starpību.

☒ Pielikuma D3¹ aizpildīšana

Šī pielikuma veidlapa ir paredzēta tiem nodokļa maksātājiem, kas grāmatvedību kārtro divkāršā ieraksta sistēmā. Lai noteiktu ar nodokli apliekamo ienākumu, no ieņēmumu un izdevumu pārskata tiek ņemta ieņēmumu un izdevumu starpība, kuru pēc tam koriģē par atsevišķiem izdevumu vai ieņēmumu posteņiem.

☒ Pielikuma D4 aizpildīšana

Pielikumu D4 aizpilda nodokļa maksātāji, kuriem taksācijas gadā ir bijuši izdevumi par izglītību un ārstnieciskajiem pakalpojumiem un kuri vēlas iekļaut šos izdevumus iedzīvotāju ienākuma nodokļa

aprēķinā. Pielikuma aizpildīšanai izmanto attaisnojošos dokumentus, kuri apliecina izglītības un ārstniecisko izdevumu samaksu (piemēram, kvītis, čekus, maksājuma uzdevumi, kredītiestādes rēķinu izraksti).

Pielikumu D4 nodokļa maksātājs var aizpildīt arī par saviem ģimenes locekļiem, kuriem ir bijuši attaisnotie izdevumi par ārstniecību vai izglītību. Tādā gadījumā par saviem un katra ģimenes locekļa attaisnotajiem izdevumiem aizpilda atsevišķu pielikumu D4.

Sastādot deklarāciju par 2009. gadu, jāņem vērā, ka attaisnoto izdevumu summa, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, ir palielināta no 150 latiem uz 300 latiem. Pielikuma D4 tabulā „Attaisnotie izdevumi par izglītību un ārstnieciskajiem pakalpojumiem” aizpilda rindu „Taksācijas gads”, ja taksācijas gadā ir bijuši attaisnotie izdevumi par izglītību un ārstnieciskajiem pakalpojumiem. Ja pirmstaksācijas gada deklarācijā tika aizpildīta D4 pielikuma 7. aile „Uz nākamajiem taksācijas gadiem attiecināmie attaisnotie izdevumi (4.–6. aile)”, rindā „Pirmstaksācijas gads, kurā izveidojies attaisnoto izdevumu pārsniegums pār Ministru kabineta noteikto normu” aizpilda 4. un 6. aili.

Rindu „Taksācijas gads” par 2009. gadā izdarītajiem attaisnotajiem izdevumiem aizpilda šādi:

- 2. ailē „Attaisnotie izdevumi, uz kuriem attiecas Ministru kabineta noteiktā norma par izglītību” norāda ar attaisnojuma dokumentiem apliecinātus taksācijas gadā radušos izdevumus par izglītību, uz kuriem attiecas normatīvajos aktos par attaisnotajiem izdevumiem par izglītību noteiktā norma;
- 3. ailē „Attaisnotie izdevumi, uz kuriem attiecas Ministru kabineta noteiktā norma par ārstnieciskajiem pakalpojumiem” norāda ar attaisnojuma dokumentiem apliecinātus taksācijas gadā radušos izdevumus par ārstniecību, uz kuriem attiecas normatīvajos

³ Piemēram, ja 2006. gada deklarācijā zaudējumi no lauksaimniecības ir Ls 4000, bet subsīdijas saņemtas Ls 2500 apmērā, tad pārskatā par zaudējumiem par 2006. gadu norāda zaudējumus Ls 1500 apmērā (Ls 4000 – Ls 2500)

aktos par attaisnotajiem izdevumiem par ārstnieciskajiem pakalpojumiem noteiktā norma;

- 4. ailē „Kopā” ieraksta 2. un 3. ailē norādīto skaitļu summu;
- 5. ailē „Izdevumi par ārstnieciskajiem pakalpojumiem, kurus atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem par attaisnotajiem izdevumiem par izglītību un ārstnieciskajiem pakalpojumiem ir tiesības ietvert attaisnotajos izdevumos pilnā apmērā” norāda ar attaisnojuma dokumentiem apliecinātus taksācijas gadā radušos izdevumus par plānotajām operācijām un zobārstniecības pakalpojumiem; šos izdevumus deklarācijā norāda pilnā apmērā;
- 6. ailē „Taksācijas vai pirmstaksācijas gadā attaisnotajos izdevumos ietvertie izdevumi par izglītību un ārstnieciskajiem pakalpojumiem, neskaitot 5. aili, bet ne vairāk par Ministru kabineta noteikumos noteikto normu” norāda taksācijas gada attaisnoto izdevumu summu, par ko normatīvajos aktos par attaisnotajiem izdevumiem par izglītību un ārstnieciskajiem pakalpojumiem noteikto normu ietvaros samazina aplikamo ienākumu taksācijas gadā (t.i., 4. ailē norādītos izdevumus taksācijas gadā, bet ne vairāk par 300 latiem);
- 7. ailē „Uz nākamajiem taksācijas gadiem attiecināmie attaisnotie izdevumi (4.–6. aile)” norāda uz nākamajiem taksācijas gadiem attiecināmo attaisnoto izdevumu summu (4. un 6. ailē norādīto skaitļu starpība).

Rindu „Pirmstaksācijas gads, kurā izveidojies attaisnoto izdevumu pārsniegums pār normu, kas noteikta Ministru kabineta noteikumos par attaisnotajiem izdevumiem par izglītību un ārstnieciskajiem pakalpojumiem” aizpilda šādi:

- 1. ailē norāda pirmstaksācijas gadu, kurā izveidojies attaisnoto izdevumu pārsniegums pār normatīvajos aktos par attaisnotajiem izdevumiem par izglītību un ārstnieciskajiem pakalpojumiem noteikto normu (2009. gada deklarācijā tie var būt 2004., 2005., 2006., 2007. un 2008. gads);
- 4. ailē „Kopā”, aizpildot konkrētā taksācijas gada deklarāciju, ieraksta iepriekšējā gada deklarācijas D4 pielikuma 7. ailē „Uz nākamajiem taksācijas gadiem attiecināmie attaisnotie izdevumi (4.–6. aile)” norādīto skaitli;
- 6. ailē „Taksācijas vai pirmstaksācijas gadā attaisnotajos izdevumos ietvertie izdevumi par izglītību un ārstnieciskajiem pakalpojumiem, neskaitot 5. aili, bet ne vairāk par Ministru kabineta noteikumos noteikto normu” ieraksta šīs rindas 4. ailē „Kopā” norādīto summu, ņemot vērā, ka 6. ailes visu rindu kopsumma nedrīkst pārsniegt 300 latus;
- 7. ailē „Uz nākamajiem taksācijas gadiem attiecināmie attaisnotie izdevumi (4.–6. aile)” norāda uz nākamajiem taksācijas gadiem attiecināmo attaisnoto izdevumu summu (4. un 6. ailē norādīto skaitļu starpība).
- Attaisnoto izdevumu apmērs un to segšanas kārtība ir noteikta Ministru kabineta 2001. gada 31. jūlija noteikumos Nr. 336 „Noteikumi par attaisnotajiem izdevumiem par izglītību un ārstnieciskajiem pakalpojumiem”.

☒ Pielikuma D5 aizpildīšana

Pielikums ir paredzēts tiem saimnieciskās darbības veicējiem, kas maksā fiksēto nodokli.

Saimnieciskās darbības ieņēmumi	01	<i>norāda taksācijas gadā gūtos ieņēmumus no saimnieciskās darbības</i>
Nodoklis	02	<i>norāda nodokļa summu, kura noteikta atbilstoši likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” pielikuma „Fiksētā ienākuma nodokļa par ieņēmumiem no saimnieciskās darbības apmēra noteikšana” norādītajai tabulai</i>
Avansā samaksātais nodoklis	03	<i>norāda taksācijas gada laikā avansā samaksāto nodokli</i>

Fiksētā nodokļa summas atkarībā no ieņēmumu apjoma ir šādas:

Taksācijas gada saimnieciskās darbības ieņēmumi (latos)	Fiksētā ienākuma nodokļa summa (latos)
0–500,00	25
500,01–1000,00	50
1000,01–1500,00	75
1500,01–2000,00	100
2000,01–2500,00	125
2500,01–3000,00	150
3000,01–3500,00	175
3500,01–4000,00	200
4000,01–4500,00	225
4500,01–5000,00	250
5000,01–5500,00	275
5500,01–6000,00	300
6000,01–6500,00	325
6500,01–7000,00	350
7000,01–7500,00	375
7500,01–8000,00	400
8000,01–8500,00	425
8500,01–9000,00	450
9000,01–9500,00	475
9500,01–10 000,00	500
no 10 000,01	500 + 7% no saimnieciskās darbības ieņēmumiem, kas pārsniedz 10 000 latu

☒ **Deklarācijas D aizpildīšana**

Deklarāciju D aizpilda, pamatojoties uz D1, D2, D3 (vai D3¹, vai D5) un D4 pielikumu.

Deklarāciju D aizpilda šādi:

APLIEKAMIE IENĀKUMI:		
Latvijas Republikā gūtie apliekamie ienākumi (D1 6. ailes summa + (D3 15. rinda + 14.a rinda) + D31 31. rinda)	01	saskaita attiecīgās D1, D3 un D31 rindu summas
ārvalstīs gūtie ienākumi (D2 5. aile)	02	norāda D2 5. ailē ierakstīto summu
KOPĀ (01.+02.)	03	
NEAPLIEKAMIE IENĀKUMI:		
(D1 3. ailes kopsumma + D2 5. aile + D3 04. un 08. rindas summa)	04	saskaita attiecīgās D1, D2 un D3 rindu summas
ATTAISNOTIE IZDEVUMI:		
valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (D1 4.a ailes summa + D3 14.a rinda vai par pašnodarbināto personu, kura aizpilda D31 pielikumu, veiktās iemaksas)	05	saskaita attiecīgajās D1 un D3 rindās norādīto, bet tie nodokļu maksātāji, kas aizpildījuši D31 pielikumu, šeit norāda pašnodarbinātā valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas

ATTAISNOTIE IZDEVUMI:		
izglītības un specialitātes iegūšana, kvalifikācijas paaugstināšana un medicīnas un ārstnieciskie pakalpojumi (D4 6. ailes kopsumma)	06	<i>norāda D4 6. ailē ierakstīto summu</i>
ārstnieciskie pakalpojumi, kuri atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem ir ietverami attaisnotajos izdevumos pilnā apmērā (D4 5. ailes kopsumma)	07	<i>norāda D4 5. ailē ierakstīto summu</i>
ziedojumi un dāvinājumi	08	<i>norāda ar dokumentiem apliecinātas summas, kas ziedojuma vai dāvinājuma veidā nodotas Latvijas Republikā reģistrētām biedrībām, nodibinājumiem un reliģiskām organizācijām vai to iestādēm, kurām piešķirts sabiedriskā labuma organizācijas statuss saskaņā ar Sabiedriskā labuma organizāciju likumu, un budžeta iestādēm</i>
privātajos pensiju fondos izdarītās iemaksas, apdrošināšanas prēmiju maksājumi atbilstoši dzīvības apdrošināšanas līgumam (ar līdzekļu uzkrāšanu) un ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecību iegādes izmaksas, ja šīs apliecības bijušas nodokļa maksātāja īpašumā vismaz 60 mēnešus (D1 4.b ailes summa + paša nodokļa maksātāja iemaksas, ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecību iegādes izmaksas un dzīvības apdrošināšanas prēmiju maksājumi)	09	<i>iekļauj D1 pielikuma 4.b ailē norādīto summu un ar dokumentiem apliecinātas nodokļa maksātāja iemaksas privātajos pensiju fondos, ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecību iegādes izmaksas un dzīvības apdrošināšanas (ar līdzekļu uzkrāšanu) prēmiju summas⁴</i>
KOPĀ (05.+06.+07.+08.+09.)	10	
GADA NEAPLIEKAMĀIS MINIMUMS	11	<i>2009. gadā gada neapliekamais minimums ir: 6 mēneši x 90 lati + 6 mēneši x 35 lati = 750 lati</i>
GADA NEAPLIEKAMĀIS MINIMUMS PENSIONĀRAM	12	<i>165 lati x 12 mēneši = 1980 lati</i>
ATVIEGLOJUMI:		
par apgādājamajiem	13	<i>par katru apgādībā esošu personu 63 lati x 12 mēneši = 756 lati</i>
par invaliditāti	14	<i>I vai II grupas invalīdiem: 108 lati x 12 mēneši = 1296 lati III grupas invalīdiem: 84 lati x 12 mēneši = 1008 lati</i>
politiski represētajām personām	15	<i>108 lati x 12 mēneši = 1296 lati</i>
nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem	16	
KOPĀ (13.+14.+15.+16.)	17	

⁴ Jaņem vērā, ka deklarācijas D 08. rindas un 09. rindas kopsumma nedrīkst pārsniegt 20 procentus no deklarācijas D 03. rindā „Apliekamie ienākumi – kopā” norādītās summas.

IENĀKUMI, NO KURIEM APRĒĶINĀMS NODOKLIS, KOPĀ		
(03.–10.–11.–12.–17.)	18	<i>aizpilda tikai tad, ja maksātājs nav guvis ienākumu, kuram piemēro 15 % nodokļa likmi, un ailē summē norādītās pielikuma D rindas</i> <i>Ja ir gūti ar 15% likmi apliekami ienākumi, tad ir jāaizpilda pielikums D6</i>
NODOKLIS	19	• ja nav ienākumu, kuram piemēro 15 % nodokļa likmi, – 18. rindas summas reizinājumu ar koeficientu 0,25 • ja ir ienākums tikai no saimnieciskās darbības, – D6 pielikuma 05.rindas summu • ja ir ienākumi, kuri aplikti ar 15% un 23%, un aprēķina proporciju, – D6 pielikuma 05. un 08. rindas summu • ja ir ienākumi, kuri aplikti ar 15% un 23%, un nav jāaprēķina proporcija, – D6 05. rindā norādītā summa + no pārējiem ienākumiem aprēķinātā nodokļa summa, kas aprēķināta, no deklarācijas D 03. rindas atņemot D6 02. rindu un deklarācijas D 10., 11., 12. un 17. rindu un aprēķināto rezultātu reizinot ar koeficientu 0,23 • fiksētā ienākuma nodokļa maksātājiem – D5 pielikuma 02. rindā norādītā summa
AVANSĀ SAMAKSĀTAIS (IETURĒTAIS) NODOKLIS		
(D1 7. aile + D2 8. vai 10. aile + D3 16. rinda vai D3 ¹ 33. rinda, vai D5 03. rinda)	20	• D1 7. ailē norādītais avansā samaksātais (ieturētais) nodoklis • mazākā no D2 8. ailē vai 10. ailē norādītajām summām (par katrā ārvalstī gūto ienākumu), ja Latvijai ar attiecīgo valsti nav noslēgta nodokļu konvencija vai nodokļu konvencijas noteikumi nav piemēroti, vai noslēgtā nodokļu konvencija paredz kredīta metodes piemērošanu attiecībā uz ārvalstī gūto ienākumu • D3 16. rindā "Avansā samaksātais nodoklis vai patent-maksa" norādītā summa • D3¹ 33. rindā norādītā summa
PĀRRĒĶINA REZULTĀTS (19.-20.)		
Piemaksa (ja 19. lielāka nekā 20.)	21	
Pārmaksa (ja 20. lielāka nekā 19.)	22	

☑ Pielikuma D6 aizpildīšana

Pielikumu D6 aizpilda maksātājs, kurš gada laikā ir guvis ienākumus:

- kuriem piemēro atšķirīgas nodokļa likmes, vai
- tikai no saimnieciskās darbības.

Šo pielikumu neaizpilda fiksētā nodokļa maksātāji.

Pielikumu D6 aizpilda šādi:

SUMMA, PAR KURU SAMAZINA APLIEKAMO IENĀKUMU (D 10.+11.+12.+17. rinda)	01	norāda summas no attiecīgajām D deklarācijas rindām Rindu neaizpilda, ja ienākums, kas apliekams ar 15% likmi, ir mazāks par 600 latiem
SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS IENĀKUMI (D1 6.ailē norādītie apliekamie ienākumi, no kuriem ieturēts nodoklis pēc 15 % likmes, D3 14.a + 15. rinda vai D3 ¹ 31. rinda)	02	Norāda: • D1 6. ailē norādītos apliekamos ienākumus, no kuriem ieturēts nodoklis pēc 15 % likmes • vienkāršās grāmatvedības kārtotāji – D3 14.a rindā un 15. rindā norādīto summu • divkāršās grāmatvedības kārtotāji – D3¹ 31. rindā norādīto summu
SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS IENĀKUMU ĪPATSVARA KOEFICIENTS (02.rinda / D 03. rinda)	03	norāda ienākuma no saimnieciskās darbības (D6 02. rinda) attiecību pret kopējiem ienākumiem (deklarācijas D 03. rindā norādītie apliekamie ienākumi kopā) Koeficientu norāda ar precizitāti līdz divām zīmēm aiz komata Rindu neaizpilda, ja ienākums, kas apliekams ar 15% likmi, ir mazāks par 600 latiem
SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS IENĀKUMI, NO KURIEM APRĒKINA NODOKLI (02.–01. x 03. rinda)	04	Rindā norādāmo summu aprēķina pēc rindas nosaukumā redzamās formulas pēc D6 datiem Rindu neaizpilda, ja ienākums, kas apliekams ar 15% likmi, ir mazāks par 600 latiem
NODOKLIS NO SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS IENĀKUMIEM (02. rinda x 0,15 vai 04. rinda x 0,15)	05	• 02. rindas reizinājumu ar koeficientu 0,15, ja nav jāaprēķina proporcija⁵ • 04. rindas reizinājumu ar koeficientu 0,15, ja aprēķina proporciju⁶
PĀRĒJO IENĀKUMU ĪPATSVARA KOEFICIENTS (1–03. rinda)	06	norāda atlikušo koeficienta daļu, kuru aprēķina, no skaitļa 1 atņemot 03. rindā norādīto saimnieciskās darbības ienākumu īpatsvara koeficientu Rindu neaizpilda, ja ienākums, kas apliekams ar 15% likmi, ir mazāks par 600 latiem
PĀRĒJIE IENĀKUMI, NO KURIEM APRĒKINA NODOKLI (D 03. rinda–02.–01. x 06. rinda)	07	norāda starpību, kuru iegūst no kopējiem apliekamajiem ienākumiem, kas norādīti deklarācijas D 03. rindā, atņemot saimnieciskās darbības ienākumus, kas norādīti D6 02. rindā, un D6 01. rindas reizinājumu ar 06. rindu (D 03. rinda – D 12. rinda – D6 02. rinda – D6 01. x 06. rinda) Rindu neaizpilda, ja ienākums, kas apliekams ar 15% likmi, ir mazāks par 600 latiem
NODOKLIS NO PĀRĒJIEM IENĀKUMIEM (07. rinda x 0,23)	08	Ailē aprēķina nodokli no ienākumiem, kas apliekami ar 23% likmi Rindu neaizpilda, ja ienākums, kas apliekams ar 15% likmi, ir mazāks par 600 latiem

⁵ Proporcijas aprēķins nozīmē to, ka neapliekamais minimums un atvieglojumi tiek sadalīti atbilstoši ieņēmumu, kas apliekami ar 23% likmi un 15% likmi, īpatsvaram kopējā ar nodokli apliekamajā ienākumā. Proporcija nav jāaprēķina, ja apliekamais ienākums, kurš tiek aplūkots ar nodokli pēc 15% likmes, taksācijas gada laikā nepārsniedz 600 latu.

⁶ Proporcija ir jāaprēķina, ja ienākums, kas apliekams ar 15% likmi, pārsniedz 600 latu.

Atviegloti noteikumi deklarācijas aizpildīšanai
Atsevišķām nodokļa maksātāju grupām ir atļauta vienkāršota deklarācijas aizpildīšanas kārtība. Šie atvieglojumi ir noteikti MK noteikumu Nr. 149 37., 38. un 39. punktā un ir piemērojami tikai tiem nodokļa maksātājiem, kas Latvijā ir guvuši ienākumus, no kuriem iedzīvotāju ienākuma nodoklis ir ieturams izmaksas vietā (piemēram, darba algu). Atvieglojumi ir šādi:

- ja nodokļa maksātājs iesniedz deklarāciju, jo ir guvis neapliekamos ienākumus, kas pārsniedz četrkārtotu gada neapliekamo minimumu, tad drīkst aizpildīt tikai deklarācijas D 04. rindu „Neapliekamie ienākumi” un pielikumā D1 norāda tikai šos neapliekamos ienākumus;
- ja nodokļa maksātājs iesniedz deklarāciju, lai deklarētu attaisnotos izdevumus par izglītību un ārstnieciskajiem pakalpojumiem, tad aizpilda deklarācijas D 06. rindu „Izglītības un specialitātes iegūšana, kvalifikācijas paaugstināšana un medicīnas un ārstnieciskie pakalpojumi” un 07. rindu „Ārstnieciskie pakalpojumi, kuri atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem ir ietverami attaisnotajos izdevumos pilnā apmērā”, kā arī aizpilda pielikumu D4;

- ja nodokļa maksātājs iesniedz deklarāciju, lai deklarētu attaisnotos izdevumus par veiktajiem ziedojumiem un dāvinājumiem vai par izdarītajām iemaksām privātajos pensiju fondos un apdrošināšanas prēmiju maksājumiem, kas izdarīti atbilstoši dzīvības apdrošināšanas līgumam (ar līdzekļu uzkrāšanu), var aizpildīt attiecīgi tikai deklarācijas D 08. rindu „Ziedojumi un dāvinājumi” vai 09. rindu „Privātajos pensiju fondos izdarītās iemaksas, apdrošināšanas prēmiju maksājumi atbilstoši dzīvības apdrošināšanas līgumam (ar līdzekļu uzkrāšanu) un ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecību iegādes izmaksas, ja šīs apliecības bijušas nodokļa maksātāja īpašumā vismaz 60 mēnešus”.

Nodokļa iemaksāšana budžetā

Ja par taksācijas gadu ir jāmaksā iedzīvotāju ienākuma nodoklis, tad maksāšanas termiņi ir šādi:

- ja nodokļa summa ir mazāka par 450 latiem, nodoklis jāiemaksā budžetā līdz 2010. gada 16. aprīlim;
- ja nodokļa summa ir lielāka par 450 latiem, nodokli iemaksā budžetā trīs vienādos maksājumos – līdz 2010. gada 16. aprīlim, 16. maijam un 16. jūnijam.

Sagatavoja LLKC Grāmatvedības un finanšu nodaļas vadītāja Linda Puriņa

LAUKU SAIMNIEKIEM AKTUĀLA LIKUMDOŠANA

Būtiskākais darba aizsardzībā

Pēc Valsts darba inspekcijas rīcībā esošas informācijas laikā no 2009. gada 1. janvāra līdz 7. decembrim nelaimes gadījumos darbā bojā gājušas 35 personas un 29 mirušas darba vietā. Smagas traumas šajā periodā guvuši 159 cilvēki. Salīdzinot 2008. gada šajā pašā periodā darbā bojā gājuši 38 darbinieki un 45 miruši dabiskā nāvē, bet smagas traumas guvuši 249 cilvēki. Tomēr optimismam nav pamata, jo valstī 2009. gadā salīdzinājumā ar 2008. gadu bija samazinājies gan nodarbināto, gan darba vietu skaits.

Darbā gūtās traumas

Letālas un smagas traumas darba vietā diemžēl gūst gan nepieredzējuši darbinieki ar darba stāžu līdz vienam gadam un no 1 līdz 3 gadiem, tomēr daudz smagu traumu darba vietā bijušas cilvēkiem vecumā no 45 līdz 64 gadiem. Nelaimes gadījumi darbā, kas notikuši pārgalvības vai nevērības dēļ, veido vismaz 70% no visiem nelaimes gadījumiem. Bieži darba izpildes laikā darbiniekiem ir pārvēršas attieksme pret sevi – darba veikšana piegrūžotā darba vietā, darba apgērba un individuālo aizsardzības līdzekļu nelietošana, elementārās personīgās higiēnas neievērošana, arī rutīna darbā var negatīvi ietekmēt darba drošību. Nodarbinātie efektīvi neizmanto atpūtas pauzes un pusdienas pārtraukumus.

Ja cilvēks ir pārstrādājies, neatpūties, viņš nevar būt uzmanīgs ne pret sevi, ne citiem. Darba aizsardzības speciālistu ieteikums darba atpūtas pauzēs nevis iet uzmēķēt, bet labāk padzerties svaigu ūdeni un veikt profilakses vingrinājumus darbā noslogotajām ķermeņa daļām, daudzus izsauc smīnu. Tomēr vērts ir atcerēties, ka „darbā mēs neesam neaizvietojami, bet dzīvē gan...”

Normatīvie akti, kas nosaka darba aizsardzību

Darba tiesiskās attiecības regulē **Darba likums** (2001, pēdējie grozījumi stājās spēkā 01.01.2010.) un tam pakārtotie MK noteikumi, kas ir saistoši visiem darba devējiem neatkarīgi no to tiesiskā statusa un darbiniekiem, ja darba devēju un darbinieku savstarpējās tiesiskās attiecības dibinātas uz darba līguma pamata, bet darba aizsardzību un drošību – **Darba aizsardzības likums** (2001) un tā mērķis ir garantēt un uzlabot nodarbināto drošību un veselības aizsardzību darbā, nosakot darba devēju, nodarbināto un viņu pārstāvju, kā arī valsts institūciju pienākumus, tiesības un savstarpējās attiecības darba aizsardzībā. Likums piemērojams visās nodarbinātības jomās, ja citos likumos nav noteikts citādi. Lai uzlabotu to ievērošanu un atvieglotu administratīvo slogu darba devējiem 2009. gadā un 2010. gadā ir spēkā stājušies jauni normatīvi un izdarīti būtiski grozījumi darba aizsardzības

likumdošanā, kas skar arī lauksaimniecības uzņēmumus un tajos strādājošos, kā arī uzsāktas vairākas kampaņas, kas vērstas uz situācijas uzlabošanu uzņēmumu darba drošībā un nodarbināto veselības aizsardzībā.

Šajā rakstā tiks pieminēti būtiskākie MK noteikumi darba aizsardzības jomā, kas jāņem vērā arī lauksaimniecības uzņēmumiem. Lielāka uzmanība ir pievērsta normatīvajos aktos minētajām prasībām, kuras nedrīkst izlaist, kā arī izmaiņām.

Tomēr, lai pilnībā izprastu darba aizsardzības lietas, ir jāiepazīstas ar norādītajiem noteikumiem pilnībā, tāpat var izmantot arī interneta resursus, kur tiek skaidroti šie jautājumi, vai griezties pie darba aizsardzības speciālista.

☑ Obligātā veselības pārbaude

2009. gada 1. aprīlī stājās spēkā jauni MK noteikumi Nr. 219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude”, kas nosaka kārtību, kādā veicama obligātā veselības pārbaude (turpmāk tekstā – OVP) nodarbinātajiem, kuru veselības stāvokli ietekmē vai var ietekmēt veselībai kaitīgie darba vides faktori, un tiem nodarbinātajiem, kuriem darbā ir īpaši apstākļi. Šo noteikumu prasības ir ciešā saistībā ar darba vides riska faktoriem un to izvērtēšanu – uz OVP nosūta personas, kuras nodarbinātas vai kuras paredzēts nodarbināt darbā, kur viņu veselības stāvokli ietekmē veselībai kaitīgie darba vides faktori, vai arī personas, kuras nodarbinātas vai paredzēts nodarbināt darbā īpašos apstākļos – bīstamos darbos, kur pastāv augsts nelaimes gadījumu risks pašam nodarbinātajam vai apkārtējiem. Un šeit, vērtējot darba vides riskus, ir ļoti svarīgi izsvērt, kuri no strādājošiem ir būtiski pakļauti riskam un kāda ir šī riska ietekme uz strādājošo veselību. Piemēram, ja lauku saimniecībā tiek izmantoti augu aizsardzības līdzekļi, tad, izvērtējot riskus darbā ar tiem, būtiski ir nevis noskaidrot, kuram ir apliecība par tiesībām lietot augu aizsardzības līdzekļus (kas neapšaubām arī nav nesvarīgi), bet gan tieši kurš un kā no strādājošiem veic darba šķidrumu sagatavošanu un tā izstrādi. Veicot darba vides riska faktoru izvērtējumu, nevar paļauties tikai uz teorētiskiem paskaidrojumiem un pieņēmumiem.

Būtiskākās lietas šajos noteikumos:

- 4. punktā ir noteikti gadījumi, kad jāveic obligātā veselības pārbaude. 2009. gadā tika papildināti arī gadījumi, kad obligātā veselības pārbaude ir jāveic atkārtoti;
- 5. punktā ir noteikts, ka veselības pārbaudi veic arodslimību ārsts vai VSIA „Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca” Aroda un radiācijas medicīnas centra arodslimību ārsts, ja persona ir nodarbināta vai viņu paredzēts nodarbināt darbā ar jonizējoša starojuma avotiem. Arodveselības ārsts nepieciešamības gadījumā ir tiesīgs apmeklēt un

iepazīties ar nodarbinātā, kuru viņš pārbauda, darba vides apstākļiem, pieprasīt no ģimenes ārsta papildu izziņas par pārbaudāmā veselības stāvokli;

- noteikumu II daļā ir noteikta nosūtīšanas uz obligāto veselības pārbaudi kārtība un periodiskums. Ja, veicot darba vides riska novērtējumu, ir secināts, ka strādājošo veselību ietekmē vai var ietekmēt ķīmiskās vielas, troksnis, tad, nosakot OVP periodiskumu, vērā ņem ekspozīcijas indeksu ķīmiskajām vielām, ekspozīcijas darbības vērtības troksnim. Savukārt, ja vides riska faktors ir vibrācija, optiskais starojums un citi kaitīgi fizikāli darba vides faktori, jāvērtē vai tie nepārsniedz ekspozīcijas robežvērtības. Protams, izvērtējot OVP biežumu, optimālo periodiskumu var noteikt, ja ir veikti to veselībai kaitīgo darba vides faktoru mērījumi, kuriem ir noteiktas ekspozīcijas robežvērtības. Ja šādi mērījumi nav veikti, OVP ir jāveic vienu reizi gadā. Šeit svarīgi ir iepazīties ar šo noteikumu 1. un 2. pielikumu;
- sākot ar 2009. gadu pēc grozījumiem, ir mainīta veselības pārbaudes karte – tās 1. daļu aizpilda darba devējs, 2. daļā atzinumu par personas veselības stāvokļa atbilstību veicamajam darbam sniedz arodslimību ārsts. Šajā daļā arodslimību ārsts nepieciešamības gadījumā ieraksta piezīmes un ieteikumus darba devējam. Kartes 3. daļu par ieteikumu izpildi aizpilda darba devējs, ja arodslimību ārsts ir veicis ierakstu kartes 12. punktā „Piezīmes un ieteikumi darba devējam”;
- no jauna ir šo noteikumu 4. pielikums – aptauja par veselības stāvokli, kuru aizpilda nodarbinātais, kurš ir norīkots uz OVP. To nodarbinātais aizpilda kopā ar arodslimību ārstu un ziņu patiesumu apliecina ar savu parakstu;
- OVP karti aizpilda divos eksemplāros: viens no tiem pēc OVP glabājas izmeklējamās personas medicīniskajā dokumentācijā pie arodslimību ārsta, kurš veica veselības pārbaudi, bet otru nodarbinātais iesniedz darba devējam;
- darba devējs pēc nodarbinātā pieprasījuma izsniedz darba devēja apliecinātu nodarbinātā veselības pārbaudes kartes kopiju.

Periodiskās un ārpuskārtas veselības pārbaudes veikšanai darba devējs nosaka noteiktu laiku, ne mazāku par četrām nedēļām. Darba devējs sastāda un uztur to nodarbināto sarakstu, kuri tiek norīkoti uz OVP. Sarakstā norāda nodarbinātā vārdu, uzvārdu, amatu, kaitīgos darba vides faktorus pēc šo noteikuma 1. un 2. pielikuma, OVP periodiskumu un laiku, kad veikta pēdējā OVP.

Gan darbiniekam, gan darba devējam OVP saistās ar izmaksām. Ja nodarbinātais stājas darbā pie darba devēja pirmo reizi, tad samaksu par OVP veic nodarbinātais; ir arī iespējams vienoties ar darba devēju, ka OVP apmaksā darba devējs. Bet periodiskās OVP apmaksu veic darba devējs un izdevumus iekļauj uzņēmuma saimnieciskajos izdevumos. Sazinoties ar vairākiem medicīniskās aprūpes centriem, centos noskaidrot, kādas ir aptuvenās OVP izmaksas atkarībā no kaitīgā darba vides faktora. Piemēram, ja darba vides riska faktors ir atrašanās piespiedu pozā ilgāk par 50% no darba laika, lokāls muskuļu sasprindzinājums, tai skaitā darbs stāvēt kājās, tad nodarbinātajam ir jānosaka klīniskā asinsaina, kas maksā ~4,50 Ls, un jāapmeklē arodslimību ārsts – 5–8 Ls. Ar arodslimību ārstu sarakstu var iepazīties interneta mājaslapā www.ardroslimibas.lv sadaļā *Darba devējiem/Sertificētie arodslimību ārsti*. Arī daudzi ģimenes ārsti ir saņēmuši arodslimību ārsta sertifikātu.

✓Darba aizsardzības prasības darba vietās

Ar 01.01.2010. stājās spēkā MK noteikumi Nr. 359 „Darba aizsardzības prasības darba vietās”, kas nosaka nodarbināto drošības un veselības aizsardzības prasības darba vietās. Šie noteikumi nosaka vispārējās drošības prasības darba telpās (piemēram, elektroietaisēm, evakuācijas ceļiem un izejām, darba telpu iekārtojuma un aprīkojuma, vēdināšanas, apgaismojuma un mikroklimata parametriem, higiēnas un atpūtas telpām u.c.), kā arī darba devēja pienākumus, lai nodrošinātu nodarbināto drošību un veselības aizsardzību darba vietās.

Noteikumu pielikumos ir noteiktas prasības darba telpu mikroklimatam atkarībā no fiziskās slodzes (1. pielikums), iekštelpu apgaismojuma līmenim atkarībā no darba vietas un darba veida (2. pielikums), apgaismojuma līmeņiem ārpus telpām atkarībā no darba vietas un darba veida (3. pielikums), kā arī noteikts pieļaujamais laikposms darbam aukstumā ārpus telpām un sagatavota temperatūras korekcijas tabula atkarībā no vēja ātruma (4. pielikums).

Gribu vērst uzmanību uz šādām minētajos noteikumos ietvertām prasībām:

- elektroietaisēs projektē, ierīko un uztur tā, lai materiāli un aizsargierīces atbilstu spriegumam, darba apstākļiem un to nodarbināto kompetencei, kuriem ir pieejamas elektroietaisēs vai to daļas (8.3. punktā). Tas nozīmē, ka darba devējam ir jānodrošina nodarbināto apmācība darbā ar elektroietaisēm – nodarbinātajiem ir jābūt instruētiem

elektrodrošībā, gūstot elementāru priekšstatu par strāvas bīstamību un pirmās palīdzības sniegšanas paņēmieniem, notiekot negadījumam ar elektroietaisēm. Ieviešot ražošanas procesos jaunas aparatūras, ir svarīgi, lai ar tām rīkoties droši būtu apmācīti visi nodarbinātie, kuri ar tām turpmāk strādās neatkarīgi no darba stāža un pieredzes. Apmācības veic iekārtas izplatītājs un/vai uzstādītājs, ieteicams šīs apmācības protokolēt un, tās noslēdzot, veikt pārbaudi testa veidā vai praktiski, kā apmācībās iesaistītie darbinieki ir apguvuši mācību vielu;

- p.15. nosaka prasības telpas mikroklimatam, tai skaitā temperatūras un gaisa kustības ātrumam telpā. Šīs prasības ir noteiktas noteikumu 1. pielikumā un diferenciētas atkarībā no fiziskās slodzes, kas nepieciešama attiecīgā darba veikšanai. Darba telpās (tai skaitā arī dzīvnieku novietnēs) temperatūras režīmu ir iespējams kontrolēt, novietojot telpā termometru. Liela problēma ir nepieļaut tajās caurvēju. Jāatceras, ka caurvējš nav telpas ventilācija. Bez tam telpā esošais caurvējš pasliktina strādājošo pašsajūtu, palielina saslimšanas iespējas ar saaukstēšanās un muskuļu slimībām. Caurvējš kā darba vides risks ir būtisks dzīvnieku novietnēs strādājošajiem – gan lopkopējiem, gan slaucējām, gan strādniekiem tehnikas remontdarbnīcās. Lopkopēji bieži sūdzas, ka kūti (it sevišķi vaļējā tipa) ir auksts, ir apgrūtināši strādāt. Izvērtējot apstākļus, var secināt, ka, lai arī temperatūra dzīvnieku mītnē ir ap +10°C, tomēr nodarbināto sliktu pašsajūtu visbiežāk rada mītnē esošais caurvējš, kas telpas temperatūru vēl vairāk pazemina. Caurvēju dzīvnieku mītnēs visbiežāk „rada” tieši cilvēka slinkums un nevērība – neaiztaisītas novietnes durvis, nepareizi atvērti logi, līdz ar to tā novēršanai nav nepieciešami lieli materiālie ieguldījumi. Ja telpā ir pazemināta gaisa temperatūra, darba devējam ir jānodrošina nodarbinātajiem tāds darba apģērbs, kas mazina šī darba vides riska kaitīgo ietekmi uz strādājošo – piemērots apģērbs un apavi, kā arī darba cimdi. Svarīgi atcerēties, ka, ja dzīvnieku novietnes telpās ir zema temperatūra, palielināts gaisa relatīvais mitrums un palielināts gaisa kustības ātrums, ko izraisījis caurvējš, ne tikai nodarbinātie tiks pakļauti saslimšanas riskam, bet arī dzīvnieki jutīsies slikti;
- p.16. nosaka prasības telpu (arī atpūtas, higiēnas u.c., kuras ir saistītas ar darba vietu) apgaismojumam. Iekštelpu apgaismojuma minimālie līmeņi virs darba zonas ir noteikti 2. pielikumā, bet ārpus darba telpām – 3. pielikumā. Lai zinātu, kāds ir esošais apgaismojuma līmenis konkrētai darba zonai, ir nepieciešams veikt laboratoriskos mērījumus darba vietās;
- p. 32 nosaka, ka attiecībā uz darba vietām, kuras izveidotas līdz šo noteikumu spēkā stāšanās dienai, 1., 2., un 3. pielikumā minētajās prasībās var uztvert par ieteikumu. Tas darba devējiem ir nosacīts atvieglojums, bet, protams, saprāta robežās. Piemēram, ja noteikumi nosaka, ka apgaismojumam biroja aktivajā darba zonā, kurā darbinieki lasa, raksta, apstrādā da-

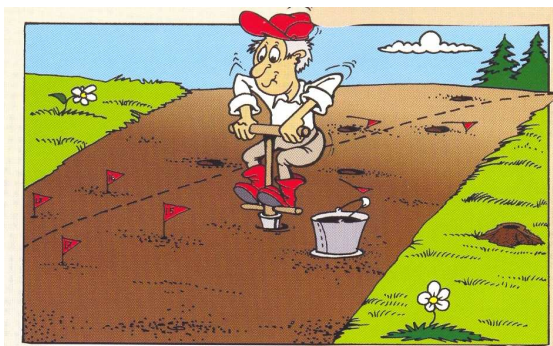
tus, nepieciešams minimālais apgaismojuma līmenis 500 Lx vai arī dzīvnieku novietnē – kūtīs un staļļos – 50 Lx, bet darba vietā, kur notiek barības sagatavošana, slaukšana un trauku mazgāšana – 200 Lx, tad darba devējam ir jācenšas maksimāli pietuvināt konkrēto darba vietas parametru noteikumos noteiktajām prasībām.

Praktiski izvērtējot nodarbināto darba apstākļus un darba vides riskus lopkopības saimniecībās, būtisks darba vides risks ir nepietiekams apgaismojums dzīvnieku novietnēs un pārējās darba telpās – apgaismes ierīcēm darba telpās ir nepietiekama intensitāte, apgaismojuma ķermeņi ir izvietoti reti vai arī to trūkst, logi un apgaismes ķermeņi netiek tīrīti. Ne vienmēr darba vides apstākļu uzlabošana prasa lielus ieguldījumus. Nepietiekams apgaismojums kopā ar citiem darba vides riskiem mazina darba kvalitāti, veicina nodarbināto traumatismu (pakļūšana, paslīdēšana, aizķeršanās u.c.) un palielina bīstamību darbā ar dzīvniekiem.

Jaunie noteikumi nosaka darba kategorijas, klasificējot tās no 1 līdz 3 (darbi bez fiziskas piepūles, vidēji smagi un smagi darbi), jāņem vērā, ka atkarībā no darba iedalījuma kategorijās mainās darba vietas mikroklimata prasības.

Ja uzņēmums vai darba vietas tiek izveidotas pēc 2010. gada 1. janvāra, darba devējam šo noteikumu pielikumos noteikto prasību ievērošana būs obligāta, bet iepriekš izveidotām darba vietām – ieteicama.

Arvien vairāk lopkopības saimniecību savu saimniecisko darbību paplašina ar lopkopības produkcijas pārstrādi (piena un gaļas pārstrāde) un saražotās produkcijas tirdzniecību (izbraukumu tirdzniecība, stendi tirgos, uzņēmuma veikali, produkcijas pārdošana uz vietas uzņēmumā). Arī šajos gadījumos darba devējam ir jābūt atbildīgam par darba vietas iekārtojumu (mikroklimats, aprīkojums, apgaismojums), higiēnas prasību izpildes iespējām, darbinieku drošību (it sevišķi tirdzniecības vietās), kā arī darbinieku apmācību un atbilstību veicamajam darba uzdevumam.

✓Komerccarbības veidi, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju

Ar 01.01.2010. būtiski grozījumi ir MK 08.02.2005. noteikumos Nr. 99 „Noteikumiem par komerccarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju”. Šie noteikumi nosaka, ka darba devējs drīkst neiesaistīt kompetentu institūciju, ja uzņēmumā nav vairāk par pieciem nodarbinātajiem. Ja uzņēmumā ir vairāk par pieciem nodarbinātajiem, darba devējs drīkst neiesaistīt kompetentu institūciju, ja viņš nodrošina to, ka uzņēmumā ir izveidota un darbojas darba aizsardzības sistēma, kā arī darba vides iekšējo uzraudzību un risku novērtēšanu uzņēmumā veic darba aizsardzības speciālists, kas ieguvusi augstāko izglītību darba aizsardzībā.

Būtiskākās lietas un jaunumi:

- Valsts darba inspekcijā vairs nav jāiesniedz paziņojums par darba aizsardzības sistēmas izveidi uzņēmumos, kur ir vairāk par pieciem nodarbinātajiem, bet darba devējs neiesaista kompetentu institūciju. Tomēr darba aizsardzības sistēmai uzņēmumā ir jābūt izveidotai, tā ir jāuztur un jākontrolē;
- šo noteikumu 9. punkts nosaka, ka līdz 2012. gada 1. janvārim uzņēmumos, kas pakļaujas komerccarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju, darba vides iekšējo uzraudzību un risku novērtēšanu drīkst veikt darba aizsardzības speciālists ar augstāko izglītību dabaszinātnēs, inženierzinātnēs, veselības aizsardzības jomā vai tiesību zinātnēs un vismaz piecu gadu darba pieredzi attiecīgajā profesijā vai darba aizsardzībā, ja viņš ir apguvis darba aizsardzības pamatlīmeņa profesionālās apmācības programmu. Uzņēmumos, uz kuriem attiecas Ministru kabineta apstiprinātie saraksti par komerccarbības veidiem, kuros darba devējam obligāti jāpiesaista kompetenta institūcija, darba aizsardzības personas, kas ieguvušas pamatlīmeņa zināšanas darba aizsardzībā, bet kurām nav augstākās izglītības 9. punktā nosauktajās izglītības jomās, ir tiesīgas veikt darba vides iekšējo uzraudzību un citus viņiem noteiktos pienākumus darba aizsardzības jomā, izņemot darba vides risku novērtēšanu;
- šo noteikumu 1. pielikumā ir minētas izmaiņas tiem komerccarbības veidiem, kuros darba devējam darba aizsardzības sistēmas izveidošanā un uzturēšanā jāiesaista kompetenta institūcija, piemēram, sarakstu papildina tādas nozares kā augkopība un lopkopība (visas grupas NACE klasifikatorā), noteikudeņu savākšana un attīrīšana, bet no saraksta ir izsvītroti atsevišķi komerccarbības veidi kā, piemēram, automobiļu tehniskā apkope un remonts, logu tīrīšanas pakalpojumi, jo situācija darba aizsardzības jomā tajos ir būtiski uzlabojusies. Pielikums koriģēts izvērtējot statistikas datus par notikušajiem nelaimes gadījumiem un bojā gājušo nodarbināto skaitu konkrētajās nozarēs.

☑Kompetentās institūcijas un speciālisti

Darba aizsardzības sistēma izveide un uzturēšana ir saimniecības īpašnieka pienākums. Praktiski darba aizsardzības speciālistam sadarbībā ar saimniecības īpašnieku ir jāveic:

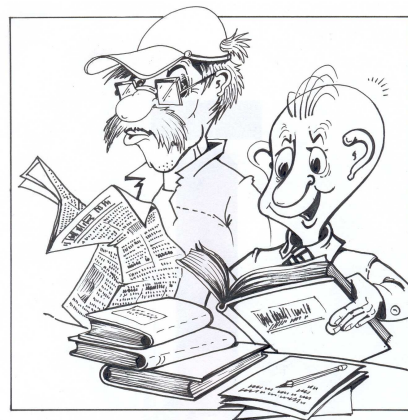
- darba vides riska faktora izvērtēšana, nosakot tam pakļautos darbiniekus;
- darba aizsardzības instrukciju izstrāde;
- darbinieku apmācība un instruktāža darba aizsardzībā;
- darbinieku, kuri ir pakļauti būtiskiem darba vides riska faktoriem, nosūtīšana uz obligāto veselības pārbaudi;
- kolektīvo un individuālo aizsardzības līdzekļu nepieciešamības izvērtēšana un iegāde, izsniegšana nodarbinātajiem;
- darba aizsardzības plāna izstrāde un izpildes kontrole.

Darba aizsardzības inspektors, ierodoties saimniecībā, izvērtē dokumentāciju (piemēram, darba līgumus, instruktāžu žurnālus, darba vides riska izvērtējumu u.c.), kā arī veic darbinieku aptauju un darba vietu apskati. Tomēr tas tiek uzskatīts par „nepatikamu pienākumu”, jo prasa papildus dokumentu izstrādi un materiālos ieguldījumus. Bez tam ne visi vēlas vai var atlicināt to laiku, kas nepieciešams pamatlīmeņa zināšanu apguvei un darba aizsardzības dokumentu izstrādei.

Ja esat nolēmuši uzņēmumam piesaistīt kompetento institūciju vai kompetento speciālistu (saimniecībā nav darba aizsardzības speciālists vai arī saimniecības vadītājs nav apguvis pamatlīmeņa zināšanas darba aizsardzībā), ar to sarakstu ir iespējams iepazīties interneta mājaslapā www.lm.gov.lv sadaļā *Nozares politika/Darbs/Darba aizsardzība/Kompetentās institūcijas un kompetentie speciālisti*.

Galvenās komponentes uzņēmuma darba aizsardzības sistēmas izveidē:

1. darba vides risku novērtēšana (risku faktoru konstatēšana, tiem pakļautie darbinieki, nepieciešamo aizsardzības pasākumu noteikšana);
2. darba vides iekšējā uzraudzība (plānošana, darba aizsardzības pasākumu kontrole, pilnveidošana);
3. darba aizsardzības organizatoriskās struktūras izveidošana (darba aizsardzības speciālista nozīmēšana, ja nepieciešams – kompetentu speciālistu vai kompetentas institūcijas piesaiste);
4. konsultēšana, nodarbināto apmācība, informēšana un līdzdalība darba aizsardzībā (sadarbība ar uzticamības personu, informēšana par darba riska faktoriem, informācija un apmācības darba aizsardzības jautājumos).

☑Apmācība darba aizsardzības jautājumos

Savukārt MK noteikumi Nr. 323 „Noteikumi par apmācību darba aizsardzības jautājumos” (pēdējie grozījumi 28.03.2009.) nosaka: ja uzņēmuma darbība nav saistīta ar komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju, darba aizsardzības speciālista pienākumus var veikt

- darba devēja norīkots darba aizsardzības speciālists, kurš apguvis pamatlīmeņa zināšanas darba aizsardzībā;
- darba devējs pats, ja viņš ir apguvis pamatlīmeņa zināšanas darba aizsardzībā un uzņēmumā ir ne vairāk kā desmit nodarbināto.

Šie noteikumi nosaka, ka darba aizsardzības personas, kuras apguvušas pamatlīmeņa zināšanas darba aizsardzībā, ir tiesīgas veikt darba vides iekšējo uzraudzību, tai skaitā darba vides riska novērtēšanu, ja uzņēmumu neattiecas Ministru kabineta apstiprinātie saraksti par komercdarbības veidiem, kuros darba devējam obligāti jāpiesaista kompetenta institūcija.

Šo noteikumu grozījumi atceļ prasību pēc darba aizsardzības speciālista ar augstākā līmeņa zināšanām uzņēmumos, kur nodarbināti 50 un vairāk nodarbināto, ja vien uzņēmumu neattiecas MK apstiprinātie saraksti par komercdarbības veidiem, kuros darba devējam ir obligāti jāpiesaista kompetenta institūcija.

Bez tam tiek plānoti grozījumi Darba aizsardzības likumā, par nepieciešamo darba aizsardzības speciālistu skaitu, ja uzņēmumā ir vairāk par 50 nodarbinātajiem. Tiek paredzēts, ka uzņēmuma vadītājs pats izlems, cik darba aizsardzības speciālistu viņam ir nepieciešams. Protams, darba devēja atbildība ar to nemainās – tā paliek.

☑Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus

Ar 01.08.2009. ir spēkā grozījumi MK noteikumos Nr. 372 „Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus”. Noteikumi mazina administratīvo slogu darba devējam attiecībā uz lietoto individuālo aizsardzības līdzekļu dokumentāciju. Tajos ir noteikts: ja, veicot darba vides risku novērtējumu, ir izvērtēti arī nepieciešamie individuālie aizsardzības līdzekļi un tas ir dokumentēts darba vides risku novērtēšanas protokolā vai darba aizsardzības plānā, atsevišķs dokuments par individuālo darba aizsardzības līdzekļu nepieciešamību nav jāizstrādā. Bez tam noteikumos ir secīgi aprakstīts, kā veikt darba vides risku novērtējumu un izvēlēties aizsardzības līdzekļus. Noteikumos ir papildināts darbu saraksts, kurus veicot, ir jālieto individuālie aizsardzības līdzekļi.

☑Nelaiemes gadījumu darbā izmeklēšana un uzskaitē

Lai darba devēji varētu vieglāk veikt darbā notikušo nelaiemes gadījumu izmeklēšanu un reģistrēšanu, ir vienkāršota nelaiemes gadījumu izmeklēšanas kārtība. Ar šā gada 1. janvāri Ministru kabineta noteikumos

Nr. 950 „Nelaiemes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaitē kārtība” noteikts, ka nelaiemes gadījumi darbā jāizmeklē, ja cietušajam iestāties darbaspēju zaudējums uz laiku, kas ilgāks par vienu diennakti. Salīdzinot ar iepriekšējo kārtību, noteikumi paredz vienkāršāku akta par nelaiemes gadījumu formu, iekļaujot tajā tikai informāciju, kas attiecas uz nelaiemes gadījumu. Spēkā esošā forma ir uz vienas A4 formāta lapas.

Būtiski, ka jaunajos noteikumos ir atrunāta kārtība, kādā veicama nelaiemes gadījuma izmeklēšana, ja cietušajam darbaspēju zudums ir iestāties no vienas līdz trim diennaktīm. Vienkāršota nelaiemes gadījuma izmeklēšana paredzēta, ja ir noticis nelaiemes gadījums ar inficēšanās risku, bet darbnespēja nav iestājusies un, ja nelaiemes gadījums darbā ir ceļa satiksmes negadījums, kā arī ārzemēs notikušiem nelaiemes gadījumiem. Noteikumos ir precizēta izmeklēšana nāves gadījumos darbā. Bez tam ir noteikts, ka vieglos nelaiemes gadījumus mikrouzņēmumos (tajos strādā mazāk par pieciem cilvēkiem) VDI turpmāk neizmeklē.

Vienlaikus noteikumi paredz, ka VDI un Valsts policijai tiek nekavējoties telefoniski, rakstiski vai elektroniski ziņots par smagajiem nelaiemes gadījumiem un nelaiemes gadījumiem, kad iestājusies cietušā nāve. Tāpat ir vienkāršota paziņojuma forma par zaudējumiem, kas darba devējam radušies saistībā ar nelaiemes gadījumu. Visas veidlapas ir ietvertas šo noteikumu pielikumos.

☑Darba aizsardzības prasības nodarbināto aizsardzībai pret mākslīgā optiskā starojuma radīto risku darba vidē

Ar 2010. gada 27. aprīli stāties spēkā Ministru kabineta noteikumi Nr. 731 „Darba aizsardzības prasības nodarbināto aizsardzībai pret mākslīgā optiskā starojuma radīto risku darba vidē”. Noteikumi nosaka ekspozīcijas robežvērtības, kuras nedrīkst pārsniegt darba vidē esošajam ultravioletajam, infrasarkanajam un lāzerstarojumam, lai tas neatstātu ietekmi uz strādājošo veselību. Mākslīgais optiskais starojums ir jebkurš elektromagnētiskais starojums ar viļņa garumu diapazonā no 100 nm līdz 1 mm.

Lai noteiktu optiskā starojuma iedarbību un izvērtētu tā radītos riskus, darba devējam būs jāveic pirmreizējs optiskā starojuma radītā riska novērtējums. To darot, darba devējam īpaša uzmanība ir jāpievērš vairākiem faktoriem, t.sk., jebkurai ietekmei uz pusaudžiem un grūtniecēm; starojuma iedarbības līmenim, viļņa garuma diapazonam un laikam, ko nodarbinātais pavadā atklātas saules starojuma iedarbībā, kā arī jebkurai netiešai ietekmei, piemēram, īslaicīgam apžilbinājumam, eksplozijai vai liesmai. Ja darba devējs konstatēs, ka mākslīgais optiskais starojums rada vai varētu radīt risku nodarbināto veselībai un drošībai, viņam atkarībā no iegūtajiem rezultātiem nepieciešamības gadījumā būs jāveic mākslīgā optiskā starojuma mērījumi vai aprēķini. Mākslīgā UV starojuma iedarbībai ir pakļauti lielākoties ražošanā strādājošie, kas veic metālu autogēno griešanu un elektrometināšanas darbus, strādā ar plazmu, kā arī strādā pie elektrotēraudkausēšanas krāsnīm. Mākslīgajam UV starojumam ir pakļauti arī medicīnas darbinieki (fizioterapijas kabinetos, zobārstniecībā), kinooperatori, televīzijas darbinieki, solāriju darbinieki u.c.

Ar šiem MK noteikumiem ir jāiepazīstas arī lauksaimniekiem, jo darbu lauksaimniecības uzņēmumos veic ne tikai slaucējas, traktoristi, laukkopības speciālisti, bet lielajās saimniecībās tiek algoti ekonomikas un grāmatvedības speciālisti, kuri savus darba pienākumu izpildei izmanto dažādu biroja tehniku un aprīkojumu. Lai arī datoriekārtu ražotāji un izplatītāji apgalvo, ka starojums no tehniskā kārtībā esošiem datoriem ir minimāls un mazāks par mākslīgā optiskā starojuma diapazonu, ir lietderīgi kritiski kopā ar datorspeciālistu izvērtēt uzņēmumā esošo datoru tehnisko stāvokli un ekrāna seguma kvalitāti, izstrādāt iekārtu apkopes režīmu.

Dabiskais optiskais starojums ir ultravioletais starojums, kura avots ir saule. Lauksaimniecībā vasaras sezonā tam ir pakļauti āra apstākļos nodarbinātie augkopji, graudu kaltes darbinieki, dārzkopji, gani un strādnieki, kuri veic novadgrāvju izpaušanu. Arī mežizstrādē, būvniecībā un ceļu uzturēšanā nodarbinātajiem tas ir ļoti aktuāli. Ar aizsardzības līdzekļiem pret saules starojumu darba devējam darbinieki ir jānodrošina jebkurā gadījumā – tas ir riska faktors, no kura darbinieks ir jāaizsargā.

☒ Pusaudžu nodarbināšana

Laiks skrien strauji, un tālu nav arī vasaras sezona, kad lauku saimniecībās dažādos sezonas darbos (ogu lasīšana, ravēšana, kalšu tīrīšana u.c.) tiek nodarbinātas nepilngadīgās personas. Daudzas zemnieku saimniecības ir ieguvušas prakšu saimniecības statusu, un tajās profesionālo skolu audzēkņi iziet mācību praksi. Pirms pieņemt darbā pusaudžus, darba devējam ir vērts iepazīties ar MK noteikumiem **Nr. 206 „Noteikumi par darbiem, kuros aizliegts nodarbināt pusaudžus, un izņēmumi, kad nodarbināšana šajos darbos ir atļauta saistībā ar pusaudžu profesionālo apmācību” (2002)**. Šie noteikumi nosaka gan darbus, kuros aizliegts nodarbināt pusaudžus, gan darba vides riska faktorus, kuriem aizliegts tieši pakļaut pusaudžus.

☒ Projekts par darba attiecību un drošības normatīvo aktu praktisku piemērošanu

Valsts darba inspekcija kopš 2009. gada marta realizē Latvijas Darba devēju konfederācijas īstenotā Eiropas Savienības Struktūrfondu projekta „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos aktivitāti „De minimis atbalsta piešķiršana”.

Saņemot šo atbalstu, pilnsabiedrības 6KI biedri (sk. interneta adresi www.6ki.lv) Latvijas Darba devēju konfederācijas uzdevumā pēc līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras veikšanas bez maksas veic šādus pakalpojumus:

- darba vides risku vērtēšanu darba vietās, t.sk. mērījumu veikšanu un uzņēmuma atbilstības darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām novērtēšanu;
- darba aizsardzības pasākumu plāna izstrādi;
- nodarbināto un darba devēju informēšanu par darba aizsardzības jautājumiem.

Piesakoties projektam, jāpārdomā, kad ir visērtāk organizēt darba vides riska novērtēšanu, lai tajā laikā veiktu maksimāli daudz dažādu darba procesu. Piemēram, darba vides risku izvērtējumu graudu kaltē vai laukkopībā nodarbinātajiem ieteicams plānot vasaras sezonā, lai eksperti varētu novērtēt maksimāli visus darba veidus un darba vietas. Tāpat jāieplāno laiks darbinieku apmācībai, jo tas ir jāizdara trīs mēnešu laikā no brīža, kad uzņēmumam ir piešķirts atbalsts.

Uz atbalsta saņemšanu var pretendēt uzņēmumi, kuri darbojas Ministru kabineta 08.02.2005. noteikumos

Nr. 99 „Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju” ietvertajos komercdarbības veidos. Latvijas Darba devēju konfederācija projekta īstenošanā ir iesaistīju-

si sešas no kompetentākajām institūcijām darba aizsardzībā, kas veic bezmaksas darba vides riska novērtēšanu darba vietās un darba aizsardzības pasākumu plāna izstrādi, informē nodarbinātos un darba devējus par darba aizsardzības jautājumiem.

Daudzi uzņēmumi, kuri ir pieteikušies projektam, iepriekš ar kompetentām institūcijām darba aizsardzībā nav sadarbojušies. Viens no svarīgākajiem apsvērumiem, kas tiem lika pieteikties projektam, bija vēlme saņemt neatkarīgu darba vides vērtējumu. Tā ir iespēja atklāt problēmas, pie kurām uzņēmumā ir pierasts, kuras uzskata par „normu” vai par „ikdienu”. Kā otru būtiskāko apsvērumu dalībai projektos min fizikālo faktoru (piemēram, troksņa, vibrāciju) laboratoriskos mērījumus, kas ļaus precīzāk noteikt obligāto veselības pārbažu biežumu. Jāatceras, ka kvalitatīvs darba vides riska novērtējums iespējams tikai tad, ja eksperti var paši savām acīm redzēt un novērtēt katru konkrēto darbu.

Aizpildot pieteikšanās veidlapas, precīzi jānorāda, cik uzņēmuma darbinieku un darba vietu tiks pieteikta riska izvērtēšanai, lai neprecīzi vai nepārdomāti aizpildīti dokumenti nekavētu kompetentās institūcijas veikt visus plānotos darbus.

Uz 09.11.2009. bija pieņemti lēmumi par *de minimis* atbalstu piešķiršanu šajā projektā 27 127 nodarbināto darba vietām, savukārt uz 09.11.2009. darba vides risku novērtējums veikts 16 911 nodarbināto darba vietām. Projekts būs atvērts līdz 2013. gadam vai līdz brīdim, kad tiks novērtētas 100 000 darba vietas. Projektā aktīvi iesaistās būvniecības, apstrādes, pārtikas pārstrādes un metālapstrādes uzņēmumi. Par iesaistīšanos projektā aicinu pārdomāt augkopības, lopkopības, kā arī mežsaimniecības un kokapstrādes uzņēmumus, jo tajos reģistrēto un neregistrēto nelaimes gadījumu skaits ir būtisks.

☒ Kur iegūt papildu informāciju

2009. gada nogalē Valsts darba inspekcija ar ESF atbalstu uzsāka informatīvo kampaņu „Strādā vesels!”, lai pastiprināti vērstu darbinieku uzmanību uz drošības un veselības aizsardzības nozīmīgumu darba vietās. Jau popularitāti ir ieguvuši raidījumi „8 stundas” (televīzijas kanālā LTV1) un „Kā labāk dzīvot” (Latvijas radio 1), jo tajos ir atspoguļoti temati par dažādiem darba drošības aspektiem. Raidījumos piedalās VDI speciālisti, darba drošības eksperti, uzņēmumu pārstāvji, nelaimes gadījumos cietušie. Ir izveidots blogs www.stradavesels.lv, kur tiek apkopota informācija, kā izvairīties no traumām darba vietās.

Valsts darba inspekcijas mājas lapā var iegūt informāciju par reģionālo inspekciju inspektoru pieņemšanas un konsultāciju laikiem. Konsultācijas var saņemt arī pa tālruni 67186522, tomēr jāatceras, ka tas vairs nav bezmaksas.

Sagatavoja Kurzemes LKB
vecākā lopkopības speciāliste,
kompetenta persona darba aizsardzībā Liesma Viciņa

LAUKU ATTĪSTĪBA

Valsts Lauku tīkls – ceļš uz attīstību

Informācija un zināšanas ir mūsdienu svarīgākā vērtība un pamats attīstībai nākotnē. Jo sevišķi būtiski, lai mūsu lauku saimnieku un uzņēmēju rīcībā būtu viss, kas noder biznesa attīstībai. Lai Latvijas lauksaimniekiem nepieciešamā informācija gan par nacionālo un Eiropas Savienības (ES) atbalstu, gan par projektu sagatavošanu un pieteikumu iesniegšanu, gan arī citiem aktuāliem jautājumiem dažādās nozarēs nāktu no viena vienota avota, koordinēti un organizēti, ir izveidots Valsts Lauku tīkls.

Lauku tīkla mērķis ir sekmēt lauku attīstībā iesaistītu organizāciju un pārvaldes iestāžu aktīvu līdzdalību Lauku attīstības programmā, līdzdarbojoties programmas ieviešanā, tādējādi veidojot vidi koordinētām darbībām lauku attīstības politikas īstenošanā un nākotnes plānošanā. Tas ir viens no galvenajiem uzdevumiem. Tāpēc programmas ieviešanai nepieciešams sniegt iespējami vairāk informācijas un nodrošināt pieredzes apmaiņu, lai cilvēki zinātu, kādā veidā labāk izmantot pieejamos līdzekļus.

Lai šis uzdevums veiksmīgi tiktu īstenots, ir izveidota Lauku tīkla mājaslapa www.laukutikls.lv, kurā atrodama plaša informācija par aktualitātēm lauku attīstībā. Piesakoties mājaslapā uz jaunumu saņemšanu, katru dienu savā e-pastā saņemsi jaunāko informāciju par aktualitātēm lauku attīstībā un jaunākajiem semināriem, mācībām un citiem pasākumiem, kas notiek visā Latvijā.

✓ Informatīvie materiāli

Katra mēneša sākumā savā e-pasta kastītē saņemsi jaunāko informatīvā izdevuma lauku uzņēmējiem „Lauku Lapa” numuru, kurā plaši aprakstītas novitates lauksaimniecības atbalsta, grāmatvedības, augkopības, lopkopības u.c. ar lauksaimniecību saistītās jomās.

Izdevums „Lauku Lapa” ir pieejams arī drukātā veidā pie novadu lauku attīstības speciālistiem visā Latvijā.

Šajā gadā būs iespējams lasīt arī ziņu lapu par aktualitātēm mežsaimniecībā, labas un pārņemamas prakses piemēriem, speciālistu ieteikumiem un citiem aktuāliem mežsaimniecības jautājumiem.

Ja arī Tu vēlies dalīties savā pieredzē vai informēt citus par lauku attīstības aktualitātēm – sazinies ar mums! Interesentus aicināsim iesaistīties diskusijās, paužot savu viedokli par Latvijas lauku nākotni un citiem aktuāliem jautājumiem.

Apzinot lauku iedzīvotāju vajadzības, Valsts Lauku tīkla Sekretariāts vērs uz tām Lauku attīstības programmas politikas veidotāju uzmanību, tādēļ Valsts Lauku tīkla Rīcības programmas Rīcības plānā 2010. gadam ir iekļauti pasākumi, kas laukos dzīvojošajiem veido uz savstarpēju sadarbību balstītu vidi.

✓ Valsts Lauku tīkla pasākumi

Lauku attīstība skar dažādas jomas, kas ne vienmēr tiešā veidā saistītas ar lauksaimniecību, piemēram, uzņēmējdarbības dažādošanu, pakalpojumu sniegšanu, izglītību, kultūru, sociālos un citus lauku teritorijās aktuālus jautājumus.

Ņemot vērā lauku attīstībā iesaistīto organizāciju daudzveidību un katras atsevišķās organizācijas uzkrāto pieredzi, Valsts Lauku tīkla svarīgākais uzdevums ir **nodrošināt pieredzes apmaiņu** lauku attīstības ekspertu, lauku attīstībā iesaistīto institūciju un organizāciju starpā. Valsts Lauku tīkls tiek veidots kā vieta publiskām diskusijām, kuru rezultātā tiek apkopotas rekomendācijas lauku attīstības politikas īstenošanai.

2009. gadā pieredzes apmaiņas braucienos pa Latviju, pievērsot uzmanību radošas saimniekošanas nozīmei lauku attīstībā ekonomikas lejupslīdes laikā, piedalījušies 942 dalībnieki. Pieredzes apmaiņas braucienos dalībnieki novērtējuši kā darboties veicinošus, kas sekmējis labas un pārņemamas prakses izzināšanu. Pieredzes apmaiņas braucienos uz Eiropas Savienības dalībvalstīm piedalījušies 202 dalībnieki. Katrs no tiem uz savu lauku ciemu Latvijā aizveda spilgtus iespaidus, jaunu pieredzi un praktiskas idejas.

Lauku iedzīvotājiem ir dota iespēja piedalīties semināros un mācībās visā Latvijā. 2009. gadā semināros izglītojušies 7077 dalībnieki, gūstot zināšanas dažādos ar lauku attīstību saistītos jautājumos.

✓ Semināri un apmācības

Šajā gadā plānots noorganizēt vairāk nekā 1000 semināru visā Latvijā par šādām lauku uzņēmējiem aktuālām tēmām:

- Lauku attīstības programmas aktualitātes un pasākumi;
- ES un Valsts likumdošanas izmaiņas, kas attiecas uz lauku saimniecībām;
- Lauksaimniecības un meža nozares produkcijas ražošana mazefektīvi izmantotās zemēs;
- Mājražošana;
- Veiksmīga kooperācija;
- Laba un pārņemama prakse (lauksaimniecība, mežsaimniecība, tūrisms, uzņēmumu radišana u.c.);
- Alternatīvās enerģijas ražošana;
- Videi draudzīga saimniekošana;
- Videi draudzīga lauksaimnieciskā ražošana;
- Inovācijas, inovatīvu produktu ieviešana;
- u.c.

Lauku tīkla ietvaros tiks organizētas mācības par dažādām tēmām:

- Bioloģiskās saimniekošana, bioloģiskās lauksaimniecības pievienotās vērtības palielināšana un realizācijas iespējas;
- Agrovides pasākumi bioloģiskajā lauksaimniecībā;
- Netradicionālo dzīvnieku audzēšana (bites, šinšilas, strausi, kamieļi u.c.);
- Netradicionālo augu audzēšana (ārstniecības augi, dzērvenes, zīlenes, mellenes u.c.);
- Lauku sēta – lauku tūrisms;
- Aktualitātes veterinārmedicīnā;
- Nemeža zemes un lauksaimniecībā neizmantojamās zemes izmantošanas veidi mežsaimniecības produktu ieguvei;
- Lauksaimniecības uzņēmumu vadības menedžments;
- Jaunajām vietējām rīcības grupām (VRG) par to darbību un iespējām. Projektu sagatavošana;
- Lietvedības un grāmatvedības kārtošana LEADER projektu ieviešanai;
- u.c.

Semināru un mācību tēmas sastādītas, apzinot lauku iedzīvotāju vajadzības. Pilnīgs semināru un mācību tēmu uzskaitījums atrodams Lauku tīkla mājaslapā www.laukutikls.lv.

✓Pasākumi, kas palīdzēs saimniekot

Papildus nosauktajiem pasākumiem, 2010. gadā Valsts Lauku tīkla ietvaros plānots turpināt pasākumu „Lauku saimniecību modernizācija vispārējās darbības stabilizācijai”, izstrādāt racionālas piena lopkopības ražošanas modeļu rokasgrāmatu, interneta rīkus par ekonomiski pamatotu investīciju veikšanas noteikšanu un ES atbalsta pieejamības noteikšanu konkrētai lauku saimniecībai. Internetā plānots izveidot pieejamu algoritmu ar soļiem, kuru izmantojot, jebkurš potenciālais atbalsta saņēmējs varētu iegūt informāciju, kas un kādā kārtībā viņam ir jā dara, lai varētu pieteikties un saņemt atbalstu. Galarezultātā viņš pats varētu sastādīt savas rīcības plānu Lauku attīstības programmas (LAP) atbalstu saņemšanai. Ar šāda instrumenta palīdzību būtu iespējams iestrādāt pēc iespējas dažādus projektu īstenošanas variantus un parādīt, piemēram, kā rīkoties būvniecības vai rekonstrukcijas gadījumos. Lauku tīkla pasākumu ietvaros tiks izstrādātas arī šādas izglītojošas tālmācības programmas:

- Uzņēmējdarbības uzsākšana un attīstīšana;
- LEADER projektu sagatavošana, labā pieredze;
- Lauksaimniecības pamati.

Plašāka informācija par Lauku tīklu un tā aktivitātēm iegūstama Lauku tīkla mājaslapā www.laukutikls.lv vai pie sava reģiona novadu Lauku tīkla speciālista, kura kontaktinformāciju atradīsi mājaslapā!

Valsts Lauku tīkls – ceļš uz attīstību. Iesaisties un līdzdarbojies Lauku tīklā un tā aktivitātēs, veidojot vidi, kurā vēlies dzīvot un strādāt!

Sagatavoja Valsts Lauku tīkla
speciāliste Zanda Dimanta

BIOLOĢISKĀ LAUKSAIMNIECĪBA

Pamatnosacījumi veiksmīgai bioloģiskajai saimniekošanai

Bioloģiskā lauksaimniecība ir ilgtspējīga, jo pamatojas uz dabas procesu izpratni, apzināšanos, ka katrs augs ar kādu savu īpašību ir vajadzīgs augsnes mikro- un makroorganismiem, citiem augiem, arī cilvēkam. Tiem visiem ir sava, šķiet, mērķtiecīgi paredzēta vieta harmoniskas vides veidošanā. Bioloģiski ražotos produktus iegūst, saimniekojot ar dabiskām bioloģiskām metodēm, nelietojot ķīmiskos pesticīdus un minerālmēslus, bet gan veicinot auga dabisko barošanos no ūdens, gaisa un augsnes ar Saules enerģijas un mikroorganismu starpniecību. Tādēļ veiksmīgas saimniekošanas galvenais priekšnoteikums ir veselīga augsne, jo tikai veselīgā augsnē var izaudzēt veselīgus augus un iegūt veselīgu pārtiku.

✓Ražas palielināšana

Bioloģiskajā lauksaimniecībā ražas palielināšanai baro nevis augus, bet ar dažādiem paņēmieniem rosina dzīvības procesus augsnē. Dabiskais mēslojums veicina augsnes mikroorganismu darbību, kas savukārt uzlabo augsnes struktūru. Augsnes mikroorganismu darbības rezultātā atbrīvojas lielākā daļa barības vielu, un augiem tās ir izmantojamas pakāpeniski visā veģetācijas periodā. Tiek veicināta augu dabiskā spēja izmantot Saules enerģiju, kā arī augsnē un ūdenī esošās barības vielas. Veselā augsnē augiem attīstās plaša un dziļa sakņu sistēma, kas nodrošina tiem lielāku izturību pret dažādiem augšanai nelabvēlīgiem apstākļiem, arī slimībām un kaitēkļiem.

☑Augseka

Obligāts priekšnosacījums, lai radītu un uzturētu veselū un dzīvū (mikroorganismu bagātu) augsni, ir augseka ievērošana. Augseka nodrošina kaitēkļu un slimību izplatību ierobežošanu, paaugstina augu imunitāti, ierobežo nezāļu izplatību un to kaitīgumu kultūraugiem, kā arī saglabā un palielina augsnes auglību, tādējādi nodrošinot kultūraugus ar barību, it īpaši radot apstākļus slāpekļa izmantošanai no gaisa. Veidojot augseku, jāvadās pēc augšņu kvalitātes, vēlamajiem kultūraugiem, tehniskā nodrošinājuma, nepieciešamā lopbarības daudzuma un citiem faktoriem.

Uzmanība ir jāpievērš tam, lai tiktu nodrošināta pozitīva organisko vielu bilance. Pozitīvas bilances nodrošināšanai augsekā noteikti ir jāiekļauj tauriņzieži. Lielākā sakņu masa tauriņziežiem ir izvietota līdz 1,5 m dziļi, tādā irdina augsni, ar sakņu izdalījumiem šķīdina grūti šķīstošos kalciju, magniju, fosforu un kāliju savienojumus, kā arī ar gumiņbaktērijām no gaisa piesaista slāpekli. Dāņu zinātnieku pētījumu rezultāti rāda, ka, iearot āboliņu sējas gadā, ar augu atliekām augsnē iestrādā 20–60 kg/ha slāpekļa; pēc pirmā izmantošanas gada – 100–150 kg/ha; pēc otrā izmantošanas gada – 200–300 kg/ha. Lai izmantotu vislielāko āboliņa efektu, jāveido vismaz septiņlauku augseka. Audzēšanas starplaiku – četrus gadus – vēlams ievērot arī citiem tauriņziežiem un pākšaugiem pašiem aiz sevis, kā arī iesaka tos neaudzēt kā vienas dzimtas augus vienu aiz otra.

☑Nezāļu ierobežošana

Lai veiksmīgāk novērstu nezāļu izplatību, augsekā der iekļaut arī rudzus, kas ar saviem sakņu izdalījumiem ļoti labi nomāc un kavē nezāļu augšanu. Labi nezāļu ierobežotāji ir arī zaļmēslojuma augi, kas ar savu blīvo zelmeni nomāc nezāles un īsā veģetācijas perioda dēļ neļauj nezālēm nogatavināt sēklas.

☑Labākie priekšaugi ziemājiem

Dažādās augsnēs veiktie pētījumi parāda, ka labākie priekšaugi ziemājiem ir āboliņa vai lucernas mistri ar stiebrzālēm. Āboliņa mistri ar stiebrzālēm sienam ir piemērotāki vieglākā augsnē, bet lucernas mistri – smagākā augsnē. Labus rezultātus bioloģiskajā lauksaimniecībā uzrādījusi āboliņa pasēja zem ziemājiem pavasarī.

☑Labākie priekšaugi vasarājiem

Vasarāju labībām labākie priekšaugi ir sakņaugi, kartupeļi, daudzgadīgie zālaugi un pākšaugi. Pēc zālaugiem visbiežāk audzē ziemājus, tāpēc vasarāji ir jāizvieto pēc ziemājiem.

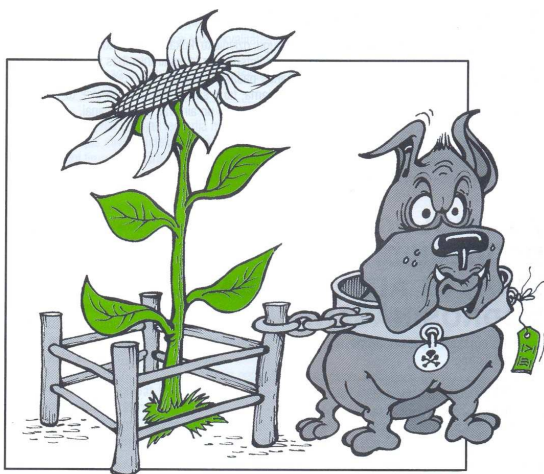
☑Starpkultūras un zaļmēslojuma augi

Lai novērstu barības vielu izskalošanos un augsnes eroziju, augsni vēlams, izmantojot starpkultūras un zaļmēslojuma augus, uzturēt zaļu visu gadu. Rudenī kā starpkultūras ļoti labi var izmantot krustziežu dzimtas augus: eļļas rutkus un baltās sinepes. Eļļas rutki ir ātraudzīgi: 35–40 dienās pēc iesēšanas tie veido 25–30 t/ha zaļmasas. Tie sāk dīgt +2 °C temperatūrā un iztur līdz –5 °C salu. Arī baltās sinepes ir ātraudzīgas un siltummazprasīgas, tām nekaitē pat līdz –6 °C aukstums.

Arī ziemas rudzu izmantošana zaļmēslojumam nodrošina zaļu augsnes virskārtu visu ziemu. Lai iestrādātu augsnē pietiekami lielu zaļo masu, pavasarī ir jāgaida, kamēr rudzi izaug, tāpēc labs priekšaugš tie būs tikai vēlū stādāmiem kultūraugiem, piemēram, kartupeļiem.

Ļoti svarīgi ir neveidot sabiezinātus stādījumus un sējumus. Sēja vai stādīšana jāveic tā, lai starp augiem cirkulētu gaiss un tos apspīdētu saule. Tas palielina augu imunitāti un samazina to saslimšanas iespēju.

Sagatavoja LLKC Augkopības nodaļas speciāliste bioloģiskajā lauksaimniecībā Laura Ludevika

SVARĪGĀKIE DATUMI, KURUS LAUKU UZNĒMĒJS NEDRĪKST AIZMIRST 2010. GADA MARTĀ

	Terminš	Februāris							Marts							Aprīlis
		1	5	8	12	15	20	25	28	1	5	15	20	24	31	
Platību maksājumi	Pedējais datums, līdz kuram visa iegūtā raža jāpiegādā atzītam savācējam/pārstrādātājam, ar kuru noslēgts līgums, ja vēlas saņemt atbalsta maksājumu par enerģētisko kultūraugu platībām									1						
Papildu valsts tiešie maksājumi (PVTM)	Iesniegums PVTM par 2009. gadā nokautiem un eksportētiem liellopiem *															
Lauku attīstības programmas pasākumi	Pamatpalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem															
	Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmsreizēja apmežošana															
	Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana **															
Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta pasākumi	Kompensācijas zvejas kuģu apkāpes locekļiem (zvejniekiem) pēc pilnīgas zvejas darbību pārtraukšanas															
	Zveja iekšējos ūdeņos															
	Investīcijas zvejas kuģu ierīcēs un zvejas rīku selektivitāte															
Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda pasākumi	Cukura rūpniecības restrukturizācijas fonda pasākums "Atbalsts piesārņoto vietu attīrīšanai"															
Grāmatveida un nodokļu ienākuma nodoklis	Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)						*					*				
	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis															
	Gada ienākumu deklarācija par 2009.gadu un avansa maksājumu aprēķins 2010. gadam															

* Iesniegums jāiesniedz ne vēlāk kā 6 mēnešus pēc liellopa nokaušanas vai eksporta

** Par projektu pieņemšanas noslēgumu tiks ziņots laikrakstā "Latvijas Vēstnesis"

 Terminš, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskaiti.

 Iesniegumu un atskaišu apkopošanas datums vai iesniegšanas beigu datums.

 Ja atskaites iesniedz, izmantojot VID Elektroniskās deklarēšanas sistēmu (EDS)

SIA "LATVIJAS LAUKU KONSULTĀCIJU UN IZGLĪTĪBAS CENTRS" PIEDĀVĀ

Bezmaksas kursi

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs" organizē Valsts lauku tīkla pasākuma „Apmācības” ietvaros zemnieku, piemājas saimniecību vadītājiem, speciālistiem un darbiniekiem bezmaksas kursus. Sīkāka informācija dota tabulā

Tēma	Dalībnieki	Norises laiks	Norises vieta	Atbildīgā persona	Galvenie jautājumi
Piena šķirņu ganāmpulku produktivitātes uzlabošana pārraudzībā esošām saimniecībām	Saimniecību vadītāji, darbinieki, dzīvnieku pārraugi piena šķirņu govkopībā	25.02.2010 plkst.10 ⁰⁰	Talsi, Krišjāņa Valdemāra iela 21a	I. Kalnītis tālr. 29175921, 63050235	1. Slaucamo govju ilgmūžība, tās nozīme. 2. Kvalitatīva piena nodrošinājums. Lektors: asoc. prof. Daina Kairiša LLU 3. Ekonomiskas saimniecības pamatprincipi govkopībā. Lektors: konsultants-eksperts veterinārmedicinā Dainis Arbidāns LLKC

“LAUKU LAPA” JŪSU E-PASTA KASTĪTĒ!

Piedāvājam iespēju saņemt informatīvo izdevumu “Lauku Lapa” Jūsu e-pasta kastītē!

Lai pieteiktos izdevuma elektroniskai saņemšanai, sūtiet pieteikumu uz e-pastu: **Natalija.Iljina@llkc.lv**.

Pieteikumā jānorāda:

1. Vārds, Uzvārds;
2. Iestādes (organizācija/ zemnieku saimniecība/ utt.) nosaukums, kurā strādājat;
3. E-pasta adresi, uz kuru vēlaties saņemt izdevumu.

MŪS INTERESĒ JŪSU VIEDOKLIS!

Ikmēneša izdevums „Lauku Lapa” iznāk jau piekto gadu. Lai noskaidrotu jūsu, „Lauku Lapas” lasītāju, domas par šo izdevumu, esam sagatavojuši anketu un lūdzam jums to aizpildīt, **lai mēs varētu uzlabot „Lauku Lapu”**.

Anketu var aizpildīt visi interesenti, kas lasa „Lauku Lapu” un kam ir viedoklis par šī izdevuma uzlabošanu – visas atbildes mums ir svarīgas.

Anketu lūgums aizpildīt **līdz šī gada 26. februārim** mājaslapās www.llkc.lv (sadaļa *Aktualitātes*) un www.laukutikls.lv (sadaļa *Aktualitātes*)

Padarīsim “Lauku Lapu” labāku un interesantāku kopā!

Ar cieņu, "Lauku Lapas" veidotāji!

KONTAKTINFORMĀCIJA

SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” Lauku attīstības biroji

Nosaukums	Filiāle; Adrese	Tālrunis
Dienvidkurzemes Lauku attīstības birojs	Pilsētas laukums 4-102, Kuldīga, LV-3301	63323447
	Bāriņu iela 15, Liepāja, LV-3401	63427737
	Jelgavas iela 6, Saldus, LV-3801	63822480
Zemgales Lauku attīstības birojs	Uzvaras iela 1, Bauska, LV-3901	63927211
	Dobeles iela 41a, Jelgava, LV-3001	29286411
	Tirgus laukums 4, Dobeles, LV-3701	27878487
Ziemeļkurzemes Lauku attīstības birojs	Ed. Veidenbauma 9, Tukums, LV-3101	63123452
	Kr. Valdemāra 21a, Talsi, LV-3201	63237502
	Raiņa iela 4a, Ventspils, LV-3601	63662721
Vidzemes Lauku attīstības birojs	Jūras iela 58, Limbaži, LV-4001	64023774
	Dārza iela 12, Priekule pag., Cēsu raj., LV-4126	64130023
	Rīgas iela 13, Valka, LV-4701	29445406
	Mūrmuižas iela 9, Valmiera, LV-4201	64207457
Austrumvidzemes Lauku attīstības birojs	Dārza iela 11, Alūksne, LV-4301	64307013
	Ozola iela 1, Gulbene, LV-4401	64473852
	Brīvības iela 46a, Balvi, LV-4501	64521058
Lejasdaugavas Lauku attīstības birojs	Lāčplēša iela 2a, Aizkraukle, LV-5101	65022579
	Brīvības iela 15, Ogre, LV-5001	29178371
	Dārza iela 2a, Sigulda, LV-2150	28632678
Viduslatvijas Lauku attīstības birojs	Raiņa bulv. 21b, Preiļi, LV-5301	65681104
	Bebru iela 108, Jēkabpils, LV-5201	65207071
	Poruka iela 2, Madona, LV-4801	28662917
Latgales Lauku attīstības birojs	Skolas iela 9, Krāslava, LV-5601	65681104
	Sēlijas iela 25, Daugavpils, LV-5415	29394131
Austrumlatgales Lauku attīstības birojs	Dārza iela 7a, Rēzekne, LV-4601	64625254
	Raiņa iela 16, Ludza, LV-5701	65723421

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

arī internetā...

LAUKU LAPA

KONTAKTINFORMĀCIJA

SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”
Lauku konsultāciju biroji

Nosaukums	Filiāle; Adrese	Tālrunis
Dienvidkurzemes Lauku konsultāciju birojs	Bāriņu iela 15, Liepāja, LV-3401	63481216
Kurzemes Lauku konsultāciju birojs	Kr. Valdemāra 21a, Talsi, LV-3201	63291908; 29266510
	Raiņa iela 4a, Ventspils, LV-3601	63662721
	Pilsētas lauk. 4-102, Kuldīga, LV-3301	63323449; 26148909
	Ed. Veidenbauma 9, Tukums, LV-3101	63122731; 26175715
	Jelgavas iela 6, Saldus, LV-3801	63881014
Zemgales Lauku konsultāciju birojs	Dobeles iela 41a, Jelgava, LV-3001	63011579; 29453719
	Tirgus laukums 4, Dobeles, LV-3701	63721218; 28356828
	Uzvaras iela 1, Bauska, LV-3901	63927214; 29196468
Pierīgas Lauku konsultāciju birojs	Dārza iela 2a, Sigulda, LV-2150	67973491; 27840160
	Brīvības iela 15, Ogre, LV-5001	65022792
	Jūras iela 58, Limbaži, LV-4001	64023772; 26649825
Vidzemes Lauku konsultāciju birojs	Mūrmuižas iela 9, Valmiera, LV-4201	64207459
	Rīgas iela 13, Valka, LV-4701	64725958
	Kalnamuiža 6, Smiltenes novads, LV-4729	64774729
	Dārza iela 12, Priekuļu pag., Cēsu nov., LV-4126	64130022
Viduslatvijas Lauku konsultāciju birojs	Bebru iela 108, Jēkabpils, LV-5201	65207070
	Lāčplēša iela 2a, Aizkraukle, LV-5101	65122561
	Poruka iela 2, Madona, LV-4801	64807465
Austrumvidzemes Lauku konsultāciju birojs	Brīvības iela 46a, Balvi, LV-4501	64507250
	Ozolu iela 1, Gulbene, LV-4401	64473852
	Dārza iela 11, Alūksne, LV-4301	64307013
Latgales Lauku konsultāciju birojs	Sēlijas iela 25, Daugavpils, LV-5415	65422332
	Skolas iela 9, Krāslava, LV-5601	65681105
	Raiņa iela 16 (23. kab.), Ludza, LV-5701	65707200; 28632059
	Dārza iela 7a, Rēzekne, LV-4601	64625255
	Raiņa bulv. 21b, Preiļi, LV-5301	65381263

Izdevumā Normunda Grickus zīmējumi

